

Tomislav Galović

Odsjek za povijest i Zavod za hrvatsku povijest
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3
Zagreb

HRVATSKA HERALDIČKA PERIODIKA: VITEZOVIĆ I GLASNIK HERALDIKE

UDK 929.6:050(497.5)

Pregledni rad

Autor u radu obrađuje dva - jedina hrvatska - specijalizirana heraldička časopisa i ukazuje na njihovu važnost u razvitku heraldike kao i drugih pomoćnih povijesnih znanosti u Hrvatskoj. Riječ je o Vitezoviću - časopisu za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, te Glasniku heraldike - časopisu za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje. Oba su časopisa bila tiskana u Zagrebu kao mjesečnici, ali ne redovito i svega u dva godišta (Vitezović I/1903-1904, II/1905; Glasnik heraldike I/1937, II/1938). Prvom je izdavač i urednik bio Emilij Laszowski (1868-1949), a drugom Viktor Antun Duišin (1898-1963). U prilogu rada donosi se i bibliografija navedenih časopisa.

Ključne riječi: *Vitezović, Glasnik heraldike, heraldika (grboslovlje), grb, grbovnica, genealogija (rodoslovlje), sfragistika (pečatoslovlje), bibliografija, periodika, Hrvatska, Emilij Laszowski, Viktor Antun Duišin, Hrvatski bibliofil, Velimir Deželić st.*

Uvod

Hrvatska historiografija unutar svoga znanstveno-stručnoga korpusa baštini dva časopisa poglavito specijalizirana za heraldiku, ali i druge pomoćne povijesne znanosti. Riječ je o *Vitezoviću - mjesečniku za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku*, te *Glasniku heraldike (grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja)*. Tiskani su u Zagrebu kao mjesečnici, ali ne redovito. Prvome je izdavač i urednik bio Emilij Laszowski, a drugom Antun Viktor Duišin. Zbog kratkog perioda izlaženja ovih publikacija, ali i slabog interesa za ta područja povijesnih znanosti, oni su uspjeli ostaviti - općenito gledajući - tek manji trag u hrvatskoj historiografiji, ali zato vrlo zamjetan, dakako, unutar same heraldike. Jedan od rezultata toga bilo je i to, da su

heraldički radovi nakon ugasnuća ovih časopisa kod nas tiskani u raznovrsnim časopisima i novinama. Upravo onako kao što su to bili i prije njihove pojave. Drugim riječima, nije postojala središnja publikacija koja bi na stručnoj i znanstvenoj razini pratila, a time i promicala heraldiku kao i ostale pomoćne povijesne znanosti. Odrrazilo se to i na polju razvitka heraldike u Hrvatskoj uopće, a kao posljedica svega toga nije bilo sustavnog istraživanja i publiciranja heraldičkih rezultata.¹ Unatoč tome egzistenciji heraldike u hrvatskoj historiografiji nezaobilazan su prinos dali pojedinci koji su radove heraldičke tematike pisali potaknuti trenutnim zanimanjem ili pak potrebom, ali su gotovo beziznimno posezali za sadržajem *Vitezovića* i *Glasnika heraldike*.² Upravo iz toga izvire važnost i pozicioniranje spomenutih periodika za hrvatsku heraldiku i dakako općenito za historiografiju, ali i preko njih ipak - posebno što se tiče *Vitezovića* - dioništvo i dostojno prezentiranje Hrvatske u europskim heraldičkim tokovima.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku

U srpnju 1903. godine objavljen je prvi broj časopisa *Vitezović* kojem u podnaslovu stoji da je mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku. Bio je to ujedno i prvi hrvatski časopis za navedene pomoćne povijesne znanosti. Ovako širokim određenjem on je predstavljao prvi časopis takve vrste u našoj historiografiji uopće. Izbor naslova časopisu zasigurno nije predstavljao problem njegovom uredniku Emiliju Laszowskom, budući da je za naslov uzeta hrvatska varijanta prezimena našeg glasovitog Senjanina Pavla Rittera Vitezovića, a koji se tijekom života bavio uistinu različitim poslovima i zanimanjima.³ S jedne

¹ Za povijesni razvoj hrvatske heraldike v. Zmajić, B. Razvitak heraldike u banskoj Hrvatskoj. *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva* (Zagreb), 11/1945, 43-58; Grakalić, M. Pregled novije literature o grboslovlju/heraldici u Hrvatskoj. *Vjesnik Povijesnog arhiva Rijeka* (Rijeka), 33-34/1991/1992 (1993), 159-175; Galović, T., Filipović, E. O., Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu). *Arhivski vjesnik* (Zagreb), 51/2008, 161-165.

² Prilikom pisanja ovoga rada korišteni su primjerci *Vitezovića* i *Glasnika heraldike* koji se čuvaju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (*Vitezović*, sign. 90.454; *Glasnik heraldike*, sign. 88.280), Knjižnici Hrvatske akademije znanost i umjetnosti u Zagrebu (*Vitezović*, sign. P-7518; *Glasnik heraldike*, sign. P-7585) i Knjižnici Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (*Glasnik heraldike*, sign. 3757; svega nekoliko brojeva).

³ O Vitezoviću v. klasičnu studiju Klaić, Vj., *Život i djela Pavla Rittera Vitezovića (1652. – 1713.)*, Zagreb, Matica hrvatska, 1914, a od recentnih radova posebice: Antoljak, S., *Hrvatska historiografija do 1918.* knj. I. Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske [Biblioteka Hrvatske povjesnice], 1992, 198-233. (o P. Ritteru Vitezoviću); Pavao Ritter Vitezović, *Croatia rediviva - Oživljena Hrvatska*. Prevela i priredila Zrinka Blažević. Zagreb, Latina et Graeca (Biblioteka *Latina & Graeca*, knj. 4), 1997. Hrvatski institut za povijest, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1997; Pavao Ritter Vitezović, *Oživjela Hrvatska*. Preveo Zlatko Pleše, uvodna studija Josip Bratulić, komentar Tihomir Čipek, Zlatko Pleše, Catherine Anne Simpson, Marinko Šišak. Zagreb, Golden marketing i Narodne novine (Biblioteka Povijest hrvatskih političkih ideja, kolo I., knj. 4), 1997. te tematski blok o Vitezoviću u *Senjskom zborniku* (Senj), 22/1995 - Lelja Dobronić, Pavao Ritter Vitezović u Zagrebu, 171-178; Josip Bratulić, Pavao Ritter Vitezović - utemeljitelj Hrvatske zemaljske tiskare u Zagrebu, 179-186; Aleksandar Stipčević, O strukturi tiskopisa iz Vitezovićeve tiskare u Zagrebu, 187-190; Rafo Bogišić, Pavao Vitezović kao kroatist, 191-200; Hrvatinić Gabrijel Jurišić, Pavao Vitezović kao latinist /osvrt na neka Vitezovićeve latiniska djela/, 201-224; Zrinka Perković /Blažević/, *Croatia rediviva* Pavla Rittera Vitezovića, 225-236.

strane njegov široki interes za brojna pitanja iz hrvatske povijesti i kulture, te njegovo stručno zanimanje za heraldiku i postavljanja njezinih terminoloških temelja u nas,⁴ dobro su u svakom pogledu pokrivali ono što je za svoj časopis predmnijevao sam Laszowski.⁵

Vitezovići je tiskan u prvom godištu (1903-1904) br. 1-10 (svaki pojedini broj na 16 str.), dvobroj 11 i 12 (na 24 str.), te u drugom godištu (1905) br. 1 (na 16 str.) i br. 2 i 3 (na 24 str.), sve u formatu 8⁰ (25 cm). U posljednja dva broja *Vitezoviću* je pridružen časopis *Hrvatski bibliofil*.⁶

Vitezovići je tiskan u poznatoj tiskari C. Albrechta (Jos. Wittasek) u Zagrebu. Ista je i bila navedena i kao nakladnik časopisa, dok je kao urednik potpisan E. Laszowski s adresom Trenkova ulica 7, u Zagrebu.

Idejni je začetnik i glavni urednik *Vitezovića*, kao što je već spomenuto, bio Emilij Laszowski (1868-1949).⁷ U predgovoru prvoga broja on ističe svoje nakanе i svrhu pokretanja jednoga ovako specijaliziranog časopisa. Dok drugi na-

⁴ Za Vitezovićeve heraldički rad usp. Ljubović, E., Heraldika u djelima Pavla Vitezovića, *Forum - mjesečnik Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (Zagreb), 41 (2002), 73[74], 10/12, 1190-1196.

⁵ Usp. i Peleh, S., Ritterov biografsko-heraldički rad i "Vitezovići", *Senjski zbornik* (Senj), 6 (VI/1973-1975), 1975, 384-388.

⁶ God. I., br. 1, Zagreb, ožujak 1905, 1-16; god. I., br. 2 i 3, Zagreb, srpanj 1905, 17-40.

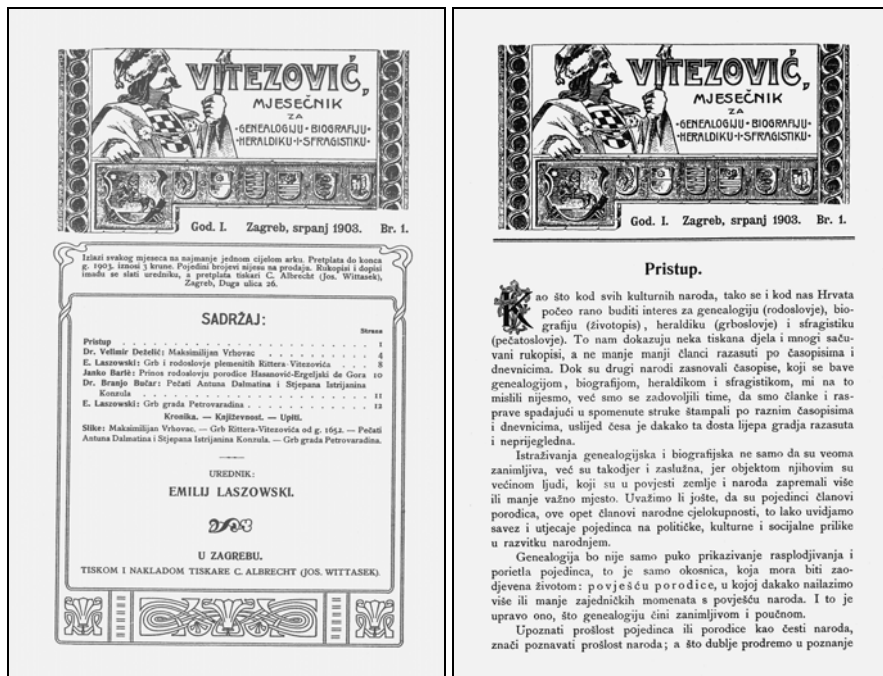
⁷ Emilij Laszowski Szeliga, zaslužni hrvatski povjesnik i editor arhivskog gradiva, utemeljitelj različitih institucija i društava, rođen je 1. travnja 1868. godine u Brlogu na Kupi. Obitelj mu je bila podrijetlom iz Poljske. Djed Filip Šufflay komunicirao je s mladim Emilijem ni manje ni više nego na latinskom jeziku, što je bez sumnje u mnogočemu već moglo predodrediti njegove interese k povijesti i povijesnim izvorima. Od 1883. Laszowski živi u Zagrebu gdje završava gimnaziju, nakon koje se odlučuje za studij medicine na Sveučilištu u Grazu. No, umjesto ovoga studija Laszowski se vraća u Zagreb i otpočinje studij prava na zagrebačkom Sveučilištu, koji uspješno završava 1893. godine. Prije toga bio se već zaposlio u Kraljevskom hrvatsko-dalmatinsko-slavonskom zemaljskom arhivu u Zagrebu. U tom arhivu prošao je sva zvanja, od onih pripravnčkih do na koncu ravnateljske dužnosti. U Zagrebu 1902. godine izdaje *Hrvatske povijesne gradjevine, mjestopisni i povijesni opisi gradova, kula, samostana i drugih povijesnih gradjevine* (I) čiji dugački naslov dobro opisuje upravo sve one teme koje su Laszowskoga tijekom istraživačkoga rada vrlo često zaokupljale. Među njegovim brojnim knjigama i člancima možemo istaknuti da je upravo u vrijeme pokretanja *Vitezovića* objavio genealoški rad *Matica plemstva županije požeške, srijemske i virovitičke 1745-1502* (Zagreb 1903), te u pripremi i tiskanju imao glasovite *Povijesne spomenike plem. općine Turopolja nekoć "Zagrebačko polje" zvane* (sv. I. /1225. – 1466./, Zagreb 1904; sv. II. /1467. – 1526./, Zagreb 1905). Idućih godina bit će objelodanjena i preostala dva sveska. Izuzev toga radio je i na *Povijesnim spomenicima slob. kralj. grada Zagreba*, te *Diplomatičkom zborniku*. Godine 1905. s nekoliko suradnika, npr. Velimirom Deželićem st., suutemeljitelj je Družbe Braće hrvatskog zmaja. Kasnije, prilikom pisanja turopoljske povijesti - *Povijest plem. općine Turopolja nekoć Zagrebačko polje zvane* - u tri sveska, uz ostale, jedan od glavnih koautora bio mu je opet Deželić st., vjerni suradnik na stranicama *Vitezovića*. U biobibliografskom pogledu hrvatsku je leksikografiju zadužio uredništvom i svojim udjelom u leksikonu *Znameniti i zaslužni Hrvati te spomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925-1925* iz 1925. godine, o kojem je po prvi put pisao u predgovoru prvoga broja *Vitezovića*. Laszowski je umro u Zagrebu 28. studenoga 1949. godine. O životu i djelu E. Laszowskoga v. vrlo informativan rad Švab, M., "Uzleti jednoga zmaja." - U povodu 50. godišnjice smrti i 110. obljetnice objelodanjivanja prvenca Emilija Laszowskog (28. studenoga 1949. - 28. studenoga 1999) [rubrika: Obljetnice]. *Vijenac* (Zagreb). God. VII, br. 150/1999. te monografiju Petković, M. *Emilij Laszowski Szeliga (1868. – 1949.)*. Zagreb : Družba "Braća hrvatskoga zmaja" (Biblioteka Posebna izdanja - Monumenta draconica, knj. I.), 2000.

rodi imaju časopise posvećene genealogiji, biografiji, heraldici i sfragistici, hrvatska povijesna znanost takvo što nema, već su radovi te tematike razasuti po različitim časopisima i novinama. Po definiciji Laszowskoga genealogija nije "samo puko prikazivanje rasplodjivanja i podrijetla pojedinca, to je samo okosnica, koja mora biti zaodjevena životom: povješću porodice, u kojoj dakako nailazimo više ili manje zajedničkih momenata s povješću naroda". Potom nastavlja tumačenjem biografije, heraldike i sfragistike, tj. onih pomoćnih povijesnih znanosti zbog kojih je zasnovan časopis *Vitezović*, odnosno njegovom željom da *Vitezović* postane sabiralište genealoškog gradiva, biografskih podataka istaknutih Hrvata kao predradnja za već tada razmišljajućem hrvatskom biografskom leksikonu, zatim hrvatske heraldičke i sfragističke građe itd. Također je napomenuto da će časopis donositi i kratke bilješke o već objavljenim djelima i člancima iz spomenutih pomoćnih povijesnih znanosti, te da će biti ustanovljena i rubrika "Upiti i odgovori" putem kojih će se moći "saznati mnogo toga, budi od samoga uredništva *Vitezovića*, što bi inače stajalo mnogo truda i troška". Ova je rubrika inače preuzeta iz stranih časopisa gdje se pokazala vrlo plodotvornom, a za rezultat je imala povećanje broja čitatelja i pretplatnika. Uz to je odlučeno da časopis ima i rubrike "Vijesti" i "Kronika", koje su uz uredništvo kreirali i sami čitatelji.

Drugim riječima: "Zadaća je dakle *Vitezovićeva*, da s vremenom prikupi gradju za hrvatsku genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku. Naš je cilj da *Vitezović* bude što potpunijim zbornikom - da upravo riznicom - za istraživaoca na polju spomenutih struka". Uz ovako iskazane namjere u predgovoru su svoje mjesto našli i oni pojedinci koji su obećali svoju suradnju u *Vitezoviću*, a to su poimence Janko Barlè, Ivan Bojničić-Kninski, Franjo Bučar, Josip Brunšmid, Velimir Deželić st., Dane Gruber, Karlo Horvat, Rudolf Horvat, Ferdo Šišić, Milan Šenoa, Đuro Šurmin i drugi.

Urednička koncepcija časopisa *Vitezović* izgledala je tako da je on imao nekoliko redovnih rubrika, te prostor namijenjen za publiciranje pristiglih radova. Svaki autor odgovara za svoje članke "dočim si uredništvo pridržaje pravo sub nota dodavati eventualne dopunke ili ispravke k pojedinim točkama priopćenih članaka".

Na kraju predgovora koji potpisuje uredništvo stoji sljedeće: "Razloživši ovako zadaću i razlog, s kojega smo zasnovali ovaj časopis, šaljem prvi broj u bijeli svijet, da iznosi slavu i krjeposti naših pradjedova, u koje se moramo ugledati, da naš rad ne okalja naše pleme. – Sini plemen uzvisuju,/ Kad kriposti nasliduju. – Tako pjeva *Vitezović*, a neoboriva je istina, što pjeva naš dični Preradović: Rod bo samo, koj si mrtve štuje,/ Na prošasti budućnost si snuje!"

Prvi broj *Vitezovića* – mjesecnika za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, Zagreb, srpanj 1903.

Prvi rad objavljen u *Vitezoviću* opsežni je članak Velimira Deželića st. o biskupu Maksimilijanu Vrhovcu (1752-1827). U biti radi se o seriji članaka koje je Deželić pisao iz broja u broj te ih na koncu objedinio kao knjigu - monografiju o biskupu Vrhovcu.⁸ Ovakvim Deželićevim radom časopis je opravdao dio svoga podnaslova koji se odnosio na biografiju.

U istom broju o grbu i rodoslovlju plemenitih Rittersa Vitezovića piše Laszowski, želeći time s jedne strane opravdati naziv svoga časopisa. Inače, Vitezovićevo grbo, uz njegov lik, bio je otisnut na naslovnici časopisa, a prikazuje vojnika na bijelom konju koji u desnoj ruci drži uzdignutu sablju krivošiju sa zlatnim balčakom. Iznad konjanika je zlatna šesterokraka zvijezda i rastući mjesec. Na štitu stoji okrunjena kaciga itd. Okvir grba sačinjen je, navodi Laszowski, od grbova Ugarske, Hrvatske, Bosne i Dalmacije.⁹

⁸ Deželić st. V. *Maksimilijan Vrhovac (1752-1827)*. Zagreb : Tisak C. Albrechta (Jos. Wittasek), 1904. Usp. Deželić, Đ., Sečić, D., Petković, M., *Dr. Velimir Deželić stariji (1864. – 1941.)*. Zagreb : Družba "Braća hrvatskoga zmaja" (Biblioteka Posebna izdanja - Monumenta draconica, knj. III.), 2002, 231.

⁹ Međutim, pojedinačnu identifikaciju grbova nije učinio.

U nastavku časopisa Janko Barlè piše o rodoslovlju porodice Hasanović-Ergeljski de Gora, Franjo Bučar sfragistički rad *Pečati Antuna Dalmatina i Stjepana Istrijanina Konzula*, a E. Laszowski ukratko predstavlja grb grada Petrovaradina.

U rubrici pod naslovom "Kronika" čitateljstvo *Vitezovića* je upoznato s Društvom palestinskih hodočasnika biskupije briksenske (*Palästina-Pilger-Verein der Diöcese Brixen*) kojem je zadaća bila organiziranje hodočašća plemića u Palestinu, koji bi pak na časnim mjestima Jeruzalema postavljali svoj grb.

U rubrici "Književnost" predstavljeno je nekoliko djela o hrvatskom plemstvu. Riječ je i o danas vrlo vrijednim i važnim radovima Ivana Bojničića Kninskoga *Der Adel von Kroatien und Slavonien* i *Popis plemića proglašanih na saboru kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije g. 1557. - 1848.*, Emilija Laszowskoga *Matica plemstva županije požeške, srijemske i virovitičke 1745. - 1902.* te F. H. von Rosenfelda *Wappenbuch des Königreich's Dalmatien*.

Stalna rubrika časopisa bila je i ona posvećena upitima kojih je znalo biti i preko deset po broju. Jedan upit, primjerice, izgledao je ovako: "Grof Ivan Drašković, sin Josipa i Katarine rođj. grofice Brandis rodio se je g. 1773., ali se ne zna gdje. Umoljava se o tom točna obavijest".

Drugi broj *Vitezovića* izašao je u kolovozu 1903. godine. Uz nastavak serije Deželićevih članaka o biskupu Vrhovcu, od ovoga broja Laszowski je započeo pisati o hrvatskom plemstvu obradivši sljedeće: Bogović, Djuriešić Brikenheldski, Gall, Gonan i Jerković. Uz svaku plemićku porodicu donesen je podatak o stjecanju plemstva, te opis (blazoniranje) i prikaz ili rekonstrukcija njezina grba.

U ovom broju su i članci Dušana Preradovića *Obitelji imena Preradović*, Rudolfa Horvata *Bećir aga Harmudijević*, te *Prilog k rodoslovlju knezova Kravskih* od E. Laszowskog.

U rubrici "Književnost" nastavljeno je prikazivanje stranih i domaćih djela o hrvatskom plemstvu: Iván Nagy *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, Géza Csergheő de N. Taetskánd *Der Ungarische Adel*, Géza Csergheő i Josef von Csoma *Der Adel von Ungarn. (Supplementband)*, Dudás Gyula *A bácskai nemes családok*, Miklós Lendvai *Temes vármegye nemes családjai*, te Sándor Kőszeghi *Nemes családok Pestvármegyében*. U posljednjem dijelu časopisa donesen je svega jedan upit i jedan odgovor (na upit iz prethodnog broja koji se odnosio na porodicu Nugent uz predočenje njihova rodoslovlja).

U rujnu 1903. tiskan je treći broj *Vitezovića* u kojem su objavljena tri rada koji su bili nastavci onoga iz drugoga broja. Tako Deželić nastavlja pisati o biskupu Maksimilijanu Vrhovcu, Laszowski o hrvatskom plemstvu (Jagić, Jurjević, Karger i Karlavaris s uputom na Gonan), a Preradović o obitelji imena Preradović. Uz to objavljen je i još jedan rad Laszowskoga gdje su prikazani podaci o porijeklu porodice Skalić-Škrlac koja je u 15. stoljeću zabilježena u Turopolju. Od članova te porodice među najpoznatijima je bio Pavao Skalić iz 16. stoljeća, koji je prvi u modernom smislu upotrijebio pojam "enciklopedija".

Tri zadnje rubrike bile su one sad već uobičajene u *Vitezoviću*: "Kronika" s vijestima o imenovanjima, odlikovanjima, potvrđama plemstva te umrlim plemićima, potom "Književnost" gdje je prikazano djelo Jánosa Illéssya i Béle Pettkóa *A Királyi Könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség czim, czimer, előnév és honosság adományozásoknak (1527-1867)* i na koncu "Upiti i odgovori".

Ovakvom uređivačkom koncepcijom nastavio je *Vitezović* i u idućem, listopadskom broju. Naime, već se sada definitivno uobičajilo da prvo u časopisu bude pripadajući nastavak o biskupu Vrhovcu od Deželića, a zatim - možemo ju tako nazvati - kolumna E. Laszowskog o hrvatskom plemstvu gdje su ovoga puta obrađeni Franetić, Jajčaj (Jaichai) s uputom na Stepanić, Kobe s uputom na Kobeković, Koprivnjak, Krvarić (Kerwarych), Roviščanski (de Royche) s uputom na Ladomer Brizindvorski, Radičević i Šipušić s uputama na Stepanić. Uz porodicu Ladomer Brizindvorski priložena je - *per extensum* - transkripcija njihove plemićke diplome na latinskom jeziku iz 1561. godine.

Nakon tih radova slijedio je uglavnom jedan zaokružen tekst koji ne bi imao nastavak u idućem broju. Takav je u ovom priložen rad Laszowskoga u kojem su prema izvacima iz župnih matica doneseni rodoslovni podaci o plemićkim porodicama župe lipničke u 17. stoljeću. Nakon ovoga rada slijedili su "Kronika", te dva upita. U prvom se traži plemićka diploma kojom je 1655. kralj Ferdinand III. podijelio plemstvo braći Bartolu, Frideriku i Ivi Antunu de Federigiis rodom iz Ifrutia (Trident). Isto se traži i za porodicu Šušić (Susich, Sussich).

U ovom broju otisnuta je i mala cedulja s obavijesti koju potpisuje Uprava *Vitezovića*. Naime, u njoj stoji kako još nije utvrđena stalna naklada časopisa, jer pojedinci nisu podmirili pretplatu. Stoga se apelira da pretplata bude podmirena ili da se odaslati, a nepodmireni primjerci vrate izdavaču. Ovakvo upozorenje bilo je svakako neugodno, jer je dobroj nakani časopisa i njegovoj opravdanosti unutar naše povijesne znanosti, nakon svega nekoliko brojeva već bilo stavljeno na znanje da njegov nastavak neće biti moguć uz ovakav priliv financijskih sredstava, tj. pretplate i zainteresiranih čitatelja.

Posljednja dva broja u 1903. godini, za studeni i za prosinac, koncepcijski su bila gotovo jednaka. Naime, prvo su slijedili članci Deželića o Vrhovcu i Laszowskoga o hrvatskom plemstvu (u br. 5 obrađeni su Lukinić, Petreković s uputom na Lukinić, Supanić i Koczeth, a u br. 6 Pojatić, Stepanić i Zdunić). Osim navedenih, u br. 5 Janko Barlè piše rad *Plemićke obitelji u župi Tuhelj*, a u br. 6 pod inicijalima "V. pl. H. S." donesen je tekst *Zasluge Vranyczanya za kralja i dom* gdje su u osnovnim crtama prikazani "patriotizam i požrtvovnost" nekolicine Vranyczana. Pod navedenim inicijalima krije se Vladimir pl. Halper Sigetski. U istom broju Laszowski donosi podatke o nekim hrvatskim (ili za koje se tvrdi da su hrvatske) plemićkim porodicama u Italiji. To su, prema *Annuario della nobiltà italiana* iz 1902. godine, D'Arcano, Barbarich, Bianchini, Cito, Maz-zucchelli, Medin i Milesi Ferretti.

Dakako da su u oba navedena broja svoje mjesto našli "Kronika" i nezaobilazni "Upiti". Također su velikim oglasom reklamirani kalendari za 1904. godinu - *Dragoljub* i *Hrvatski uredovnik*. Riječ je o kalendarima koje je uređivao Gjuro Stjepan Deželić, vijećnik slobodnog i kraljevskog grada Zagreba, a bili su namijenjeni za javne i privatne urede, novčane zavode odnosno za odvjetnike, javne bilježnike itd.

U 1904. godini *Vitezović* je nastavio svoju genealošku, biografsku, heraldičku i sfragističku misiju unutar hrvatske historiografije. Bit će to ujedno i vrlo plodna godina za časopis. Budući da se i dalje radilo o prvome godištu časopisa, iako je taj isti prešao u drugu kalendarsku godinu, njegov sedmi broj koji je tiskan u siječnju 1904. već uobičajeno je započeo člancima Velimira Deželića o Maksimilijanu Vrhovcu (1752-1827), te Emilija Laszowskoga o hrvatskom plemstvu Brajković, Demelli s priloženom plemićkom poveljom na latinskom, Gjurinović, Koprivnjak, Makay i Mikšić.

U ovom broju Laszowski piše i o vrlo zanimljivoj temi hrvatski "Ex libris" gdje posebno obrađuje *Ex libris kraljevskog hrvatsko-slavonskog-dalmatinskog zemaljskog arkiva*.¹⁰ Uvodni dio rada posvetio je povijesnom prikazu razvitka "ex librisa" kroz stoljeća i narode. "Arhivski ex libris" izrađen je 1901. godine nastojanjem ravnatelja I. Bojničića-Kninskog, a izgleda ovako: "četverouglast i prikazuje u okrugloj sredini u gotskom slogu gradjenom četverolistu (Vierpass) šrafirane grbove: Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, iznad kojih lebdi kruna Sv. Stjepana". Uokolo teče natpis HIC • LIBER • SPECTAT • AD • ARCHIVUM • REGNOR(UM) • CROATIÆ • SCLAVONIÆ • ET • DALMACIÆ • ZAGRABIÆ, a u sredini "ex libris" ponovno natpis ARCHIVUM • REG(NORUM) • CROAT(IÆ) • SCLA(VONIÆ) • ET • DALMAT(IÆ), odnosno ispod njega LEGE ET REDDE, a potom godine MDCCXLIV – MCMI, tj. godina osnutka arhiva i datacija izrade "ex libris".

"Kronika" u ovom broju bilježi umrle u studenom i prosincu 1903. godine, te one pojedince koji su dozvolom Vlade promijenili prezimena. Tako je Stevan Plečas sada Stevan Miljuš, Stjepan Sliepac s djecom sad je Stjepan Miličević, Milan Löwy sada Milan Lubinsky, odnosno Deutsch - Dekanović, Sonenschein - Sunčević, Spitzer - Šiljaković, Kuga - Pavlović, Deutsch - Njemčić itd. U rubrici "Književnost" nalazi se kratki prikaz knjige o češkom, moravskom i šleskom plemstvu čiji je autor Adalbert Ritter Král von Dobrá Voda. Potom je tu i prikaz galičkog plemstva u glasovitoj ediciji *J. Siebmacher's grosses und allgemeines*

¹⁰ Inače, Laszowski je među prvim hrvatskim autorima koji je proučavao i pisao o hrvatskoj ekslibristici (Laszowski, E. Hrvatska sfragistika i ex librisi. U: *Naša domovina. Zbornik - knjiga I. Nezavisna Država Hrvatska: sv. 1. Hrvatska zemlja - Hrvatski narod - Hrvatska poviest - Hrvatska znanost*. Ur. Filip Lukas, Zagreb, Izdanje Glavnog ustaškog stana, 1943, 281-285). Usp. i Bratulić, J. *Mrvice sa zagrebačkog stola*. Zagreb : Matica hrvatska (Mala knjižnica Matice hrvatske, novi niz - kolo 2, knjiga 11), 1994, 147-159, od istoga autora knjigu *Hrvatski ex libris. Prilog povijesti hrvatskih knjižnica*. Zagreb, Ex Libris, 2007.

Wappenbuch. U ovoj rubrici otisnut je i *Poziv na predbrojbu*, tj. na pretplatu knjige izabranih članaka iz hrvatske književne i kulturne prošlosti Mirka Breyera.¹¹

U upitima i odgovorima opet pronalazimo zanimljivih podataka. M. Praunspenger odgovara o porodici Betović, a u upitu br. 21 netko se zanima za jedan grb plemenite turopoljske porodice Puceković u Kuču, koji se pak sačuvao u njihovoj obiteljskoj korespondenciji.

Broj iz veljače uglavnom sadržava nastavke radova objavljenih u prethodnom ili prethodnim brojevima. Tako Deželić nastavlja s pisanjem o biskupu Vrhovcu, Laszowski o hrvatskom plemstvu - Mikšić, Musinić (danas Mužinić s uputom na Vračević), Vračević, Radinčić Bosanski i Ručić - uz koje ovaj put donosi i rodoslovlja, te o hrvatskim "Ex libris", točnije "ex libris" braće Aleksandra i Ladislava Alagovića, te dr. Ivana pl. Bojničića-Kninskoga.

Uz redovnu "Kroniku" i "Upite", u novoj rubrici "Sitnice" Laszowski piše nekoliko kraćih priloga o povijesti hrvatskog plemena Čudomerića, potom grobu jednog Hrvata u Dillingenu iz 1635. godine, plemićima vlasteli na području grada Bosiljeva oko 1676. godine. Isti autor piše i o jednom zanimljivom slučaju krštenja Turčina u župi lipničkoj iz 1699. godine (zapis glasi: *II. Martii baptizatus est Turca Circo Radinouich, captivus generosi domini Sigismundi Znika et in sancto baptizmo nominatus est Joannes, compatres fuere: generosus dominus Christophorus Znika cum sue nepote virgine Depoczy, per parochum Georgium Pauletich*). Nakon ovih priloga tu su još dva iz pera E. Laszowskoga a to *Plemićke porodice u Zadru god. 1793.* na temelju popisa *Serie della Famillie nobilli e cittadini ca esistono nella città di Zara sino l'anno 1793. in agosto*, te *Bilješke za biografiju pučkog pisca Petra Buča*'.

U rubrici "Književnost" prikazan je *Komornički almanak* (Kämmerer-Almanach) i pregled izabranih radova prvih četrnaest godišta *Vjesnika hrvatskoga arheološkoga društva* koji se odnose na genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku.

Idući, deveti broj također je iste koncepcije. Deželić nastavlja sa svojim pisanjem s tim da ovdje ističemo njegove dvije zanimljive konstatacije o Vrhovcu. Prva je da je biskup želio "da se rekonstruira sveto pismo, kako je poteklo od slavenskih apostola Cirila i Metoda", a također je "nastojao, da i u Zagrebu sakupi što obilniju slavensku knjižnicu". Druga je ona kojom Deželić u Vrhovcu vidi začetnika onoga projekta što će se kasnije nazvati veliki *Akademijin rječnik*.

Kao i Deželić tako i Laszowski nastavlja svoju seriju o hrvatskom plemstvu u kojoj su ovaj put obrađeni Bahorić s uputom na Franetić, Barabaš, Celić i Deve-rić s uputama na Valičević, Franetić, Horvat s uputom na Trupčević, Hreljac

¹¹ Riječ je knjizi Mirka Breyera, *Prilozi k starijoj književnoj i kulturnoj povjesti hrvatskoj*, koja je objavljena u Zagrebu 1904.

inače Petričević Barletski i Radinavski, Jurinić, Klafurić, Kovačić, Petričević s uputom na Hreljac, Trupčević i Valičević inače Celić.

U ovom broju priređeno je i objavljeno rodoslovlje grofova Vojkffy, a u rubrici "Književnost" prikazani su izabrani radovi prvih pet godišta *Vjestnika kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*. Zatim je prikazano plemstvo grofovije Gorice i Gradiške, te rodoslovni godišnjak plemenitih austrijskih porodica (*Genealogisches Jahrbuch der adeligen Häuser Oesterreichs*).

U "Sitnicama" Laszowski piše o pristojbama za proglašenje plemićkog lista na Hrvatskom saboru u 17. stoljeću koje su se uplaćivale u blagajnu kraljevine (*aerarium regni*). Potom o tri nadgrobna natpisa iz 17. stoljeća i jedan prilog o krivotvorenju plemićkih listova. U potonjem prilogu radi se o tome da je u jednoj izvornoj plemićkoj diplomi bilo izbrisano prvotno prezime Bradač (Bradach) i na to mjesto upisano prezime Rogina čime je počinjen grubo diplomatski falsifikat.

Travanjski broj *Vitezovića* otpočinje uvodnikom naslovljenim "Na uvaženje!", koji zajednički potpisuju nakladnik i uredništvo časopisa *Vitezović*. U njemu se ističe da ovaj časopis nažalost nije "našao onaj odziv u hrvatskim porodicama, kako se je bilo nadati". Stoga su rastući troškovi i mali broj pretplatnika postavili pred nakladnika i urednika *Vitezovića* pitanje njegovog daljnjeg opstanka ("jer prilike: što se ne pokriva tisak, makar da uredništvo i suradnici rade besplatno... Ne poprave li se te prilike do konca godišta, to ćemo morati izdavanje *Vitezovića* 12. brojem obustaviti"). Između ostalog, iz ovog uvodnika se saznaje koliki je bio broj pretplatnika na *Vitezović*. Riječ je, naime, o manje od 300 pretplatnika, no koliko točno nije moguće reći. Sukladno tome uredništvo i naklada *Vitezovića* uvjetuje daljnje publiciranje časopisa ako se ne okupi "barem 300" pretplatnika. Samo toliko pretplatnika može omogućiti da *Vitezović* - "taj isključivo hrvatskim porodicama posvećeni mjesečnik" - stupi i u drugo godište svoga izlaženja.

Potom je objavljen posljednji nastavak Deželićevog serijala *Maksimilijan Vrhovac (1752-1827)*. Time je zaključen ovaj niz tekstova u kojima je biskup Vrhovac prikazan kroz arhivske izvore¹² i literaturu, te količinom iznesenih podataka svakako zavrjeđuje pažnju historioграфа.¹³

Laszowski također nastavlja svoju seriju članaka o hrvatskom plemstvu, ovoga puta obrađuje obitelji Cvetković I., Cvetković II. s uputom na Jurilović,

¹² Posebno pak kroz njegov osobni *Dnevnik - Diarium*, što ga je vodio kroz dugi niz godina. Vrhovec je *Dnevnik* za razdoblje od 1801. do 1809. godine tiskom i u hrvatskom prijevodu objavljen 1987. godine. Usp. Vrhovac, M. *Dnevnik - Diarium I. (1801. - 1809.)*. Priredili i preveli Metod Hrg i Josip Kolanović, ur. Dragutin Pavličević. Zagreb : Kršćanska sadašnjost (*Croatia Christiana - Fontes*, sv. 5), Sveučilišna naklada Liber (Biografije - Monografije - Dokumenti), Nakladni zavod Globus (Posebna izdanja), Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1987.

¹³ Usp. recentni pogled na djelovanje biskupa Vrhovca u knjizi Hoško, F. E. *Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma*. Zagreb : Kršćanska sadašnjost (*Analecta Croatia Christiana*, sv. 38), 2007.

Domitrović s uputom na Jurilović, Hervačić, Ištvančić, Jurilović, Krilčić s uputom na Trumbetaš, Slovenčić s uputom na Cvetković I., i Trumbetaš, kao i o hrvatskom "Ex librisu" na primjeru Ex libris grofa Nikole Zrinskoga.

U istom broju Laszowski donosi *Posljednji popis plemića Zagrebačke županije* na temelju *Elenchus nobilium familiarum post legitimationem nobilitatis protocollo regni insertarum* iz 1851. godine, dok su u rubrici "Književnost" prikazani sljedeći radovi: Mirko Breyer *Prilozi k starijoj književnoj i kulturnoj povjesti hrvatskoj*, potom *Die Siegel des Adels der Wettiner Lande bis zum Jahre 1500.* te prvi i drugi svezak šestog godišta *Vjesnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva.*

U lipanjskom broju *Vitezovića*, točnije rečeno dvobroju 11-12, Laszowski nastavlja s posljednjim popisom plemića Zagrebačke županije. Radi se o opširnom popisu koji je u cijelosti predstavljen na stranicama *Vitezovića.*

Laszowski je autor još nekoliko radova, pa je on kao urednik ispunjavao dosta stranica svoga časopisa. Tako je uz navedeni popis zagrebačkih plemića napisao i rad o Danielu Baboku Vukšinačkom (1766-1834), nastavio o hrvatskom plemstvu (Berković s uputom na Puceković, Holjevac, Klinović, Krajačić, Kramarić Šćitarjevački, Kušević Pleški, Pogledić Korilovečki ili Vrbanečki, Puceković, Sever, Stepanić, Šivković s uputom na Puceković), a u rubrici "Sitnice" objavio je još tri kraća rada - *Prilog rodopisu porodice Skalić-Škrlec, Krštenje Turaka u župi Bribirskoj* i *Službeni prijepis grobnog napisa Ane Deshazy sastavljen god. 1678.*

Osim urednika, u ovom broju javila su se i dva nova suradnika. Bili su to Karlo Horvat i Vid Vuletić-Vukasović. Prvi je pisao o porodici Zakmardi Diankovečki, donijevši i njezino rodoslovlje, a potomji o jednom grbu bosanskog postanka u Korčuli, te o grbu obitelji Lesića (Lessio) u Korčuli. U rubrici "Sitnice" Vuletić-Vukasović autor je kraćeg napisa o slici fra Luke Kačića. Zadnje stranice po običaju bile su rezervirane za rubriku "Upiti i odgovori", no ovaj put samo s odgovorima.

U ovom dvobroju objavljeni su imensko i mjesno "Kazalo", te "Sadržaj" kompletnog prvog godišta. Uz to tiskana je i obavijest na posebnoj cedulji kojom se saopćuje javnosti da je sretno okončano prvo godište *Vitezovića*, no hoće li se krenuti u objavljivanje drugoga godišta to će ponajprije ovisiti o broju novih pretplatnika. Drugim riječima: "Mi s toga ne ćemo započeti izdavanjem II. godišta, dok nam se ne javi dovoljni broj novih pretplatnika, jer ne možemo sa gubitkom izdavati časopis. (...)", jer bi "bilo žalosno, da to naše poduzeće propasti mora". Nažalost dio se ovih prijetnji bio i ostvario, pa je drugo godište *Vitezovića* započelo tek u ožujku 1905. godine.

Sumarno gledajući, u prvom godištu svojim je prilozima bilo zastupljeno ukupno devet autora (Barlè, Bučar, Deželić st., K. Horvat, R. Horvat, Halper Sigetski, Laszowski, Preradović i Vuletić-Vukasović), od kojih su neki napisali samo jedan tekst, dok je Laszowski potpisao njih čak 22 računajući seriju "Hr-

vatsko plemstvo" kao jedan rad. *Vitezović* je tiskan u prvom godištu u deset pojedinačnih brojeva, od kojih je svaki imao 16 stranica, i jednog dvobroja na 24 stranice, tj. ukupno je prvo godište zapremalo 184 stranice.

Nakon stanke od nekoliko brojeva u ožujku 1905. konačno je bio objavljen prvi broj drugoga godišta. Međutim, toliko kašnjenje bilo je nažalost predznak skoroga gašenja ovoga časopisa.

Naime, u prvom broju drugoga godišta iz ožujka 1905. godine, otisnut je uvodnik naslovljen kao "Pristup". U njemu se ističe da je razlog kašnjenja publiciranja drugog godišta *Vitezovića* "odveć slabi odziv predbrojnika, promjena nakladnika¹⁴ i to, da drugo godište otpočne bar početkom godine, a ne polovinom godine, kako je to bilo s prvim godištem". Isto tako ističe se da je program časopisa u prvome godištu ostvaren kao što je bio zacrtan, a posebno - piše Uredništvo – "nas raduje, da je *Vitezović* našao priznanje i pohvalu ne samo u domovini, već i izvan nje". Nadalje, Uredništvo upoznaje čitateljstvo i javnost da od ovoga broja *Vitezović* dijeli svoj prostor s još jednim časopisom-prilogom, što je samo za sebe prilično rijedak slučaj. Naime, odlučeno je da zbog potrebe, ali i financijske situacije *Vitezović* podijeli svoju sudbinu s *Hrvatskim bibliofilom*, tj. *mjesečnikom za bibliotečnu i bibliografsku nauku*, čiji će urednik biti Velimir Deželić st. Odnosno: "Nastavljajući izdavanje *Vitezovića* drugim godištem, proširili smo ga u toliko, što mu dodajem sa svijem odijeljeni prilog *Hrvatski bibliofil* (...). Makar da će time biti naš časopis znatno veći, baš još jedan put tako opsežan, kao do sada, to će pretplata za *Vitezović* i prilog mu *Hrvatski bibliofil* biti ipak samo 8 K na godinu. Jedan časopis bez drugoga ne će se moći dobivati, a tako ni pojedini brojevi. Ovako počinjemo drugim godištem. U to ime pomoz Bog!".

No, vratimo se samom *Vitezoviću*. U ovom pretposljednem broju Laszowski predstavlja Pavla Rittera-Vitezovića kao heraldičara i genealoga, a u prilogu istoga rada donosi proglas Rittera-Vitezovića iz 1696. godine u kojem ovaj traži od dvorske gospode, župljana, plemenitih stanovnika, vladara, upravitelja i sudaca država, slobodnih varoši, gradova i trgovišta Dalmacije, Hrvatske, Slavonije, Bosne, Srbije, Raše i ostalih "kraljevina slavnoga naroda slovinskoga iliti ilirskoga", da "svoje porodične grbove označene naravnim bojama i njihove znakove, te podrijetlo grba, slavne zasluge roditelja i svoje, slavna djela, obnašane službe, srotstva i rodbinstva, stara obitavališta, uslijedjene seobe, sadanje stanje, posjede, službe itd.; od država pako, varoši, gradova i trgovišta, položaj, osnutak, zasnovače, gospodare, zaštitnike, suce, poglavite gradjane, zatim običaje, paženja, važnije događaje, grbove, natpise i sve što smatraju, da se poštenim i časnim izloži oku svijeta i predade za vijeke budućem potomstvu, sa svojim takodjer imenima, naslovima i grbovima (sve u vjerodostojnim pismima) na mene u Zag-

¹⁴ Radi se o tome da je poznata i najveća hrvatska tiskara, Tiskara i litografija C. Albrechta (osnovana 1856), promijenila vlasnika te se ona od sada naziva Tiskara i litografija C. Albrechta (Maravić i Dečak), prema novim vlasnicima Mili Maraviću i Mirku Dečaku. Prije njih tiskara je bila u rukama Jos. Wittaseka. Ova je tiskara inače bila nakladnik *Vitezovića*.

reb u Hrvatskoj (...) upravititi izvole". Radu je Laszowski priložio faksimil navedenog proglasa na latinskom i njegov prijevod na hrvatski jezik.¹⁵

Završivši s tekstovima o biskupu Vrhovcu, Velimir Deželić piše članak o hrvatskom biografskom leksikonu.¹⁶ U njemu su nabrojani različiti primjeri nacionalnih biografskih leksikona u svijetu, a sve to s osnovnim ciljem poticanja izrade hrvatskog biografskog leksikona.

Nakon Deželićevog rada Laszowski nastavlja s obradom hrvatskog plemstva (Gudić s uputom na Šatvar, Kokotović, Kramarić s uputom na Kušević inače Kramarić, Makar Makarski, Obsetić s uputom na Kušević, Salaić s uputom na Šatvar, Šatvar od Svete Jelene Koruške).

U rubrici "Književnost" prikazan je popis svih župana ugarskih županija od 1000. do 1903. godine u djelu *Medgyesi Somogyi Szigmond* (Budapest 1902), potom Emilija Laszowskog *Povjesni spomenici plem. općine Turopolja. Svezak I. god. 1225-1466.* te 3. i 4. svezak šestoga godišta *Vjesnika kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*. U "Sitnicama" je pak kratki tekst o dvjema slikama biskupa zagrebačkih, Šimuna Bratulića i Martina Borkovića koje su se čuvale "u kući župnika Borkovića u Visu (na otoku Visu)". Donesen je i prijepis latinskog teksta koji se uz likove biskupa nalazio na tim slikama.

Na kraju i ovoga broja nekoliko je upita od kojih je svakako zanimljiv onaj jednog pojedinca koji traži portrete ni manje ni više nego pedeset osoba koje su većinom bile vojna lica (generalmajori, podmaršali itd). One su uredno u popisu navedene imenom i prezimenom, te godinom rođenja i(li) smrti.

Najzad pogledajmo i sadržaj *Hrvatskog bibliofila - mjesečnika za bibliotečnu i bibliografsku nauku*, tj. njegov prvi broj, prvoga godišta od ožujka 1905, a koji - moramo to priznati - ni u kojem slučaju ne izgleda kao nekakav prilog *Vitezovića*. To je jednostavno rečeno časopis u časopisu, iako ga je Laszowski pokušao okarakterizirati kao prilog svoga časopisa. Takvo činjenično stanje ponovljeno je i u "Pristupu" kojeg kao urednik *Hrvatskog bibliofila* potpisuje Deželić st. On radosno ističe da je na poziv svoga pobratima Emilija Laszowskog odlučio pridružiti "k njegovom mezimčetu: Vitezoviću (...) novi mjesečnik", koji će imati "pred očima potrebe hrvatskih biblioteka i hrvatske literature". *Hrvatski bibliofil*

¹⁵ Spomenimo da je kao svojevrsnu nadopunu ovome proglasu Pavao Ritter Vitezović učinio u svome djelu *Stemmatographiae Illyricanae liber primus*, navodeći da će: "Coetera(!) Occidentalioris Illyrici, sicuti et Orientalis particularia Regnorum, illustriumque familiarum insignia, in suscepto de *Aris et focis Illyriorum tractatu delineata descriptaque exhibere diu in animo habeo: modo Superi faveant*". Usp. Banac, I., *Grbovi biljezi identiteta*. Zagreb, GZH - Most/The Bridge - Talir d.o.o. 1991, str. 114 (= *Stemmatographiae Illyricanae liber primus*, Zagrabiae MDCCII, p. 80; i hrv. prijevod na str. 130).

¹⁶ Za kontekst i ocjenu Deželićeve ideje o hrvatskom biografskom leksikonu v. rad Aleksandra Stipčevića u zborniku *Dr. Velimir Deželić st. Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 27. i 28. XI. 1992., u Mariji Bistrici i Zagrebu*. Ur. Ante Krmpotić. Zagreb : Družba "Braća hrvatskoga zmaja" i Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993. te u njegovoj knjizi *Priča o hrvatskom biografskom leksikonu. Pokušaj ubojstva jedne knjige*. Zagreb, Matica hrvatska (Mala knjižnica Matice hrvatske, novi niz - kolo V, knj. 30), 1997, 10-11. Usp. i Deželić, Sečić, Petković, *Dr. Velimir Deželić stariji*, 114-116.

donosit će radove iz "strogo bibliotečne znanosti", tj. radove o javnim i privatnim knjižnicama, starim i raritetnim knjigama, te različitim rukopisima, bibliografijama, tiskarstvu, uvezima knjiga, papiru, vodenim znakovima (filigranima) itd. Svoj uvodnik Deželić, uz tvrdnju da u hrvatskim knjižnicama "leži nebrojeno blago" koje tek treba otkriti svjetskoj javnosti, zaključuje riječima i željom da "višnji Bog neka dade, da ovaj novi časopis, u nizu drugih svojih drugara, zado-bije dostojno mjesto i da bude od prave i trajne koristi domovini Hrvatskoj i čita-vome narodu hrvatskome".¹⁷

Prvi rad objavljen u *Hrvatskom bibliofilu* je povijesno-bibliografska studija Velimira Deželića o novoselskoj tiskari u Zagrebu. Slijede potom radovi Mirka Breyera o krivim i patvorenim hrvatskim tiskarskim mjestima i Đure Šurmina o instrukciji za tiskare u 1845. godini.

U nastavku časopisa donose se podaci o dvije glagolske inkunabule, *Misalu glagolskome* iz 1483. i *Brevijaru hrvatskome* iz 1493. te dvije stranice faksimila iz ovih inkunabula.

Nakon inkunabula priopćen je tekst pamfleta "proti banu Gjulaju". Radi se o pjesmi koja negativno govori o Ignaciju Gjulayu de Maros-Nemeth et Nadaska, grofu, vitez u zlatnoga runa i zapovjedniku reda Marije Terezije, predsjedniku Ratnoga vijeća i hrvatskom banu.

U rubrici "Književnost" prikazana je važna i vrijedna knjiga G. Fumaglia o talijanskim tiskarama *Lexicon typographicum Italiae, Dictionaire géographique d'Italie pour servir à l'Histoire de l'imprimerie dans ce pays* (1905).

U posljednjem broju *Vitezovića*,¹⁸ ali ujedno i posljednjem broju *Hrvatskoga bibliofila*,¹⁹ našli su se članci o različitim temama. Iako su njihovi autori već poznati i spominjani pisci, veliki dio tih radova napisali su urednici sami. Tako je Laszowski potpisao tri rada. Prvi je *Hrvatsko plemstvo*, u kojem prvo piše o tri iskrivljene plemićke povelje, a zatim o porodicama Hervoy, Puczak, Saur i Zidanić. Drugi rad govori o rodu Ratkaja Velikotaborskih, a treći o plemićkim poveljama odnosno novom serijalu Laszowskoga, gdje je planirao iz broja u broj donositi izvorne plemićke povelje. Prva koju je tako publicirao je plemićka povelja na latinskom jeziku za porodicu Josipović iz 1765. godine. Laszowski je vjerojatno i autor tekstova u rubrikama "Književnost" i "Sitnice" gdje su prikazani prvi svezak *Vjesnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva* iz 1905. godine, zatim projekt izdavanja ruskih portreta 18. i 19. stoljeća, odnosno grbovnik Huga Gerarda Ströbla *Städte Wappen von Österreich-Ungarn*. U "Sitnicama" predloženo je nekoliko vijesti o zadnjim danima posljednjega Zrinskoga - Ivana Antuna, sina hrvatskoga bana Petra Zrinskog.

¹⁷ Usp. Deželić, Sečić, Petković, *Dr. Velimir Deželić stariji*, 68. - o *Hrvatskom bibliofilu* i Deželiću st. - piše: "Pokrenuo je 1905. i prvi stručni knjižničarski časopis u Hrvatskoj *Hrvatski bibliofil*, koji je izlazio uz časopis *Vitezović* koji je izdavao Emilij Laszowski, ali se zbog tadašnjeg malog broja knjižničarskih stručnjaka u nas taj časopis nije održao".

¹⁸ God. II, br. 2 i 3, Zagreb, srpanj 1905, 17-40.

¹⁹ God. I, br. 2 i 3, Zagreb, srpanj 1905, 17-40.

Osim Laszowskoga u posljednjem broju svojim radovima zastupljeni su Janko Barlè koji je pisao o Josipu Jurju Strossmayeru, te Velimir Deželić st. koji objavljuje drugi dio svoga napisa *O hrvatskom biografskom leksikonu*.

Kao što je većinu prostora *Vitezovića* svojim tekstovima zapremao Laszowski, tako je na isti način u *Hrvatskom bibliofilu* postupao i Velimir Deželić sljedećim tekstovima: o novoselskoj tiskari u Zagrebu,²⁰ hrvatskim bibliofilima XVIII. vieka, o nekim starim, nepoznatim hrvatskim knjigama te o novom primjerku *Postile* Antuna Vramca.

Osim Deželićevih tu su još i radovi Mirka Breyera *Stare igraće karte sa hrvatskim tipovima* i Emilija Laszowskoga *Slike Kuripešićeva putopisa*.

U rubrici "Književnost" prikazana je *Slovenska bibliografija*, čiji je autor dr. Franc Simonić, kustos "c. kr. sveučilišne knjižnice na Dunaju". U rubrici "Upiti" Dušan Preradović pita o djelu *Officium Rakoczanum* koje posjeduje u obiteljskoj knjižnici, dok prof. Vladoja Dukata zanima kada je tiskano drugo izdanje knjige *Prvi Temelyi Diachkoga Jezika za Pochetnike* Varaždinca Antonija Rožića.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja

Zasluzno mjesto u hrvatskoj heraldici zauzima Viktor Antun Duišin (1898-1963),²¹ koji je uz Aleksandra Kulmera, Milana Praunspgera, Alfreda Makanca,

²⁰ O ovoj tiskari Deželić će pisati i 1925. godine u radu Biskupska a zatim Novoselska tiskara u Zagrebu (1794- 1825), *Narodna starina* (Zagreb), 10, knj. 4, 1925, 96-126.

²¹ Za život Viktora Antuna Duišina, kojeg ćemo naći potpisanog i kao Viktor Anton Duišin, možemo reći da je bio sve, samo ne monoton i bez velikih prijelomnica. Rođen u Nerežišćima na otoku Braču 5. rujna 1898. godine, vrlo kratko boravi u rodnom mjestu, jer s roditeljima, od svoje druge godine života počinje živjeti u Santiagu de Chile. Nakon gimnazijskog školovanja odlučuje se za vojni poziv i pristupa američkoj ratnoj mornarici u kojoj postiže čin poručnika fregate (1918). Spomenimo da je bio odlikovan medaljom *Victory Cross*. U drugoj polovici 1918. Duišina pronalazimo kao dragovoljca u Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama i to pri tamošnjoj srpskoj vojnoj misiji. Nakon te kratke epizode, zapošljava se u američkoj trgovačkoj mornarici i u New Yorku polaže kapetanski ispit (1920). U mornarici je ostao raditi nekoliko godina, da bi se 1929. godine odlučio vratiti u domovinu, prvotno u Split, a potom u Zagreb. Povratkom u Hrvatsku Duišin se posvećuje heraldičkim i genealoškim istraživanjima. Posebno se usmjerava k proučavanju povijesti hrvatskoga i srpskoga plemstva (Srpske plemićke porodice od 1690-1790, *Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu*, XIII/1-2, Novi Sad 1940, str. 89-123). Bio je i predsjednik Organizacije iseljenika u Zagrebu. Kao član Brače hrvatskog zmaja bio je angažiran u izradi zmajskih grbova, a između ostalog izradio je grbove u Kamenitim vratima (središtu društva) te u zrinskom Ozlju. Izradio je i nacrt grba Banovine Hrvatske. Svojim napisima, poglavito književnim i putopisnim, surađivao je u različitim dnevnicima i zabavnicima, a jedno vrijeme bio je i urednik tjednika *Za vas* i *Zabavnika*. Bio je i pomoćni urednik za heraldiku u *Hrvatskoj enciklopediji*. Od 1946. do 1958. živio je u Italiji baveći se preprodajom filmova. Godine 1958. vraća se u Santiago de Chile, gdje pak zarađuje za život preprodajom brodova. U literaturi postoje dva mišljenja o mjestu njegove smrti 1963. godine - po jednim umro je (što je vrlo vjerojatno) u Santiagu de Chile, a po drugima u Rimu. Za biobibliografske podatke o Duišinu v. rad: Batinović, M. Duišin, Viktor Antun (Nerežišća na Braču, 5. IX. 1898. - Santiago de Chile ?, 1963). U: *Hrvatski biografski leksikon 3 (Č-D)*, ur. Třipimir Macan. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993, s.v. te redakcijski tekst Duišin, Viktor Antun (Duišin, Viktor Anton). U: *Tko je tko u NDH. Hrvatska 1941. -1945*. Ur. Marko Grčić. Zagreb : Minerva (*Biblioteka Leksikoni*), 1997, s.v.

Ivana Dominisa i Bartola Zmajića, izradio i u vlastitoj nakladi objavio Heraldički zbornik. Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini. Ovaj je zbornik tiskan u Zagrebu 1938, točnije te je godine tiskana njegova prva knjiga koja obuhvaća plemićka prezimena od slova A do slova H. Prvi svezak druge knjige od slova I do slova J, objavljen je 1939. godine. No, u vrijeme kad su ova djela već bila otisnuta i kada su se našla u rukama pretplatnika, prestao je izlaziti časopis koji je tema ovoga rada.

Naime, u rujnu 1937. godine objavljen je prvi broj Glasnika heraldike koji je nakon ugasnuća Vitezovića pokušao popuniti prazninu u hrvatskoj historiografskoj periodici s obzirom na pomoćne povijesne znanosti. Glasnik heraldike brojčano gledajući tiskan je u prvom godištu (1937) u pojedinačnim brojevima 1-4 (16 stranica po broju), a u drugom godištu (1938) u dvobroju 1-2 (32 str.), posebnom broju (4 str.), u dvobroju 3-4 (24 str.), te u četverbroju 5-8 (na 40 str.). Brojevi su bili tiskani u formatu 8⁰ (23 cm).

Sjedište uredništva i uprave nalazilo se u Zagrebu, u Gundulićevoj ulici br. 51. Za vlasnika, izdavača, glavnog i odgovornog urednika potpisan je "kapetan Antun Viktor conte Duišin".

U kolofonu prvoga broja stoji kako Glasnik heraldike izlazi polumjesečno, a godišnja mu pretplata iznosi 80 dinara, a polugodišnja 50, dok cijena pojedinog broja iznosi 5 dinara. Prvi je broj bio poslan na različite adrese gratis - "badava na ogled", pa je zbog toga bio "samo privremeno u ovom obliku", tj. tiskan na manje kvalitetnom papiru. No, u takvom "privremenom obliku" ovaj će glasnik izlaziti sve do svoga posljednjeg četverbroja iz 1938. godine. Prvi je broj inače bio poslan i na brojne adrese plemića i mnogih drugih gospodarskih i kulturnih subjekata i pojedinaca.

Glasnik heraldike tiskan je u Zagrebu, u tiskari i knjigovežnici Ivana Rasta, koja se nalazila u ulici Pavla Radića br. 30. Ova je tiskara bila osposobljena za tiskanje svih vrsta knjiga, novina, časopisa, memorandum, računa, listovnog papira, prospekata, posjetnica, omotnica, dopisnih karata i dr. Vlasnik tiskare bio je Ivan Rast.

Glasnik heraldike po uredničkoj koncepciji, iako je u mnogočemu nasljedovao časopis Vitezović, ipak je prvotno bio predradnja i propagandni materijal za već spomenuti Heraldički zbornik, kojem je glavni začetnik i urednik bio upravo Duišin. Glasnik heraldike imao je nekoliko stalnih rubrika, koje su gotovo sve bile nasljedovane iz Vitezovića, te dakako središnji prostor namijenjen člancima i kraćim radovima i ne manje važno, oglasnom prostoru (različitim reklamama).

No, pogledajmo koji su to odlučujući momenti bili pri pokretanju jednog ovakvog specijaliziranog časopisa-glasnika. Odgovor pronalazimo u uvodniku prvoga broja naslovljenog Zašto pokrećemo "Glasnik heraldike". Po Duišinovim riječima začetak svega leži u pripremi objavljivanja Heraldičkog zbornika odnosno serija grbovnika, pod naslovom Zbornik hrvatskog plemstva. Priređivači tih djela naišli su na "nepredviđene zapreke, a glavna od ovih je potpuna nepoveza-

nost i nepoznavanje plemstva među sobom, pak je time bilo vrlo teško doći do potrebitih podataka". Zbog toga se krenulo u objavljivanje Glasnika heraldike kako bi se takvim tiskanim medijem došlo do podataka o plemstvu, a po želji utemeljitelja može postati i "nekim posrednikom za uspostavu društvenih i drugih veza među plemstvom i pokretačem uzajamnosti i sloge", a "kojom se može mnogo postići, kako to brojni primjeri pokazuju". U predgovornim je recima, između ostalog, tako istaknuto da uz "svu revnost u potrazi za podacima o plemstvu, još ima dosta pl. obitelji, koje do sada još nisu dostavile potrebne podatke, a neke nisu niti spomenute ni u jednom od vrela, koja su služila u pribiranju građe". Drugim riječima, gledajući iz stručne perspektive, nakladnik je pokušao tim potezom uštedjeti nešto vremena, koje bi inače morao provesti u različitim arhivskim i drugim ustanovama, tragajući za podacima o plemstvu.

Stranice Glasnika heraldike nisu bile rezervirane samo za heraldiku, već je on bio također otvoren i drugim pomoćnim povijesnim znanostima: sfragistici, epigrafiji, numizmatici itd. Takva sadržajna koncepcija časopisa bit će izražena u njegovom drugom broju gdje mu je dodan i bilingvalni, hrvatsko-francuski podnaslov. Odnosno, od drugoga broja ovaj se časopis naziva Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja - Courier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique.

Istom prilikom najavljeno je osnivanje Heraldičkog društva, a kojem bi upravo Glasnik heraldike trebao biti "vjesnikom".

U prvom broju Glasnika heraldike, u skladu s uvodnikom naveden je popis obitelji za koje uredništvo traži podatke i njihove grbove. Tako se traže sljedeće obitelji od slova B do M, od kojih izdvajamo: Bakšić, Benko, Blažeković ili Klaić, Brajković, Crljen, Cvetković, Habelić, Holjevac, Horvat, Janković, Kruleža, Leder, Lukšić, Matijević de Sarujavar itd. Odnosno, u drugom dijelu glasnika otisnut je opširan popis plemića čiji se grbovi traže kako bi bili publicirani u djelu koje uredništvo priprema (npr. Abelić Meladski, Bogović Grombothalski itd.).

U rubrici "Da li znate što o plemstvu" navedeni su neki zanimljivi podaci, ali i upiti o pojedinim obiteljima. Slijedi članak urednika Duišina koji piše o jednoj osebujnoj povelji iz 1480. godine, kojom Fridrik III. (Divina favente clementiae Romanorum imperator semper augustus, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae rex) podjeljuje plemstvo obitelji Tolentić. Naime, plemstvo je tom poveljom bilo dano bratu i sestrama Luke Tolentića (1428-1491), inače šibenskog biskupa²² i svojevremeno poslanika Svete Stolice kod posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića. Osebujnost ovoj povelji daje činjenica što je njome dodijeljeno plemstvo, kako piše Duišin, "u najširem smislu, koje se može zamisliti", tj. vrlo velikom broju pojedinaca iz obitelji Tolentić.

²² Ukratko o biskupu Tolentiću i njegovu grbu, a čija se izrada inače pripisuje Nikoli Firentincu, v. Kalauz, K., *Grbovi - zbirka kamenih grbova* (katalog izložbe). Šibenik : Županijski muzej, 2000. 37.

I sve druge članke u prvom broju većinom potpisuje Duišin, a koji je upravo svojim radovima zapremao brojne stranice glasnika kojeg je sam uređivao. Duišin je tako pisao o hrvatskom plemiću iz Dalmacije koji je bio suprug posljednje vladajuće kraljice Havaja Liliuokalani (iz druge pol. 19. st.). Duišin smatra da je tu riječ o Ivanu - Jerku Dominisu, palatinskom grofu, potomku stare rapske vlasteoske obitelji Dominis. Međutim, recentna istraživanja ovu u svakom pogledu zanimljivu Duišinovu priču odbacuju, jer se ovdje pod Ivanom Jerkom zapravo radi o Johnu Owenu Dominisu, rođenom 1831. u New Yorku, koji je bio havajski princ, a između ostalog vrhovni zapovjednik havajske vojske i guverner otoka Oahu.²³ Na ovaj članak nadovezuje se i drugi Duišinov rad u kojem ukratko raspravlja o tome jesu li Dominisi isto što i Gospodnetići te dolazi do zaključka da se tu radi o dvije odvojene hrvatske plemićke obitelji. Prema Duišinu ime obitelji Dominis potječe od krsnog imena Dinko, Dominik, Dominja itd., koje je vremenom prešlo u Dominis, dok obitelj Gospodnetić od roda Žimrakovića, s otoka Brača, svoje ime vuče od riječi "gospoda". Duišin tvrdi da su Gospodnetići latinizirali svoje prezime u Dominis. Međutim, kako bi se razlikovali, prvi rapski potpisivali su se kao de Dominis, dok ovi Brački samo kao Dominis. No, ta se razlika s vremenom izgubila. Drugim riječima, rapski Dominisi nemaju ništa zajedničko s Gospodnetićima, latiniziranim Dominisima s otoka Brača.

Uvidjevši potrebu da heraldiku kao pomoćnu povijesnu znanost približi širem krugu čitatelja, Duišin je osmislio rubriku pod naslovom "Nekoliko riječi o heraldici". U njoj su kroz niz idućih brojeva donošeni osnovni podaci o povijesti i heraldičkoj terminologiji. Nakon ovog članka dolazi nekoliko zanimljivih redaka o plemićima kao seljacima, obrtnicima i radnicima gdje je vrlo lijepo naznačeno da "siromaštvo ili vrst zaradnog zanimanja nije mjerilo niti ocjena njezine veličine", već se plemstvo "cijeni po starini i zaslužnosti, povelji i zakonitom nasljednom pravu".

Kako je odlučeno da se u Glasniku heraldike redovito objavljuju rodoslovlja, koja bi po nakani uredništva bilo moguće naručiti i zasebno tiskati, tako je za ovaj prvi broj Duišin priredio rodoslovlje obitelji Praunsperger. Radi se, kaže Duišin, o pravoj heraldičkoj rijetkosti, jer ova obitelj pripada niskom plemstvu, no njezini članovi su se redovito ženili plemkinjama, pa se ni u jednom trenutku nije dogodilo da bi "ženidbeni vez" bio "prekinut neplemkinjom". Uz to rodoslovlje i brojni drugi podatci sačuvani su u obiteljskom arhivu ove obitelji.²⁴

²³ Čoralić, L., Dominis, John Owen, havajski princ (New York, 10. III. 1831. - Honolulu, 27. VII. 1891). U: *Hrvatski biografski leksikon 3 (Č-D)*. Ur. Trpimir Macan. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993, s.v. Ta tematika nanovo se problematizira u knjizi: Ribarić, V., *Rabljanin De Dominis - njegova kraljevska visost prince consort Havaja*. Rijeka : Liber i Verba, 2008.

²⁴ Podatke o ovoj obitelji v. u knjizi Hirc, D., *Stari Zagreb. Gradec i Grič*. Sv. I. Priredio M. Grabar. Zagreb : Matica hrvatska (nakladnička serija: *Redovita izdanja za članstvo*, knj. 15/I.) i Državni arhiv u Zagrebu, Zagreb 2008, 111-129. Hirc ističe kako je podatke za "prastaru obitelj Praunspergera" dobio od "kapetana auditora Milana pl. Praunspergera, sina Hamilkarova", a koji u rukopisu ima obilatu građu - *Podolje i njegovi gospodari* - koju bi bilo vrijedno objaviti (Hirc, *Stari Zagreb* I, 116, bilj. 130).

Kako je Glasnik heraldike prvenstveno bio medij preko kojega su se skupljali podaci, ali i reklamirao Heraldčki zbornik, tako su se u svakom broju tiskali različiti oglasi i pozivi u vezi s njim. Čitatelji, posebice plemići, pozivani su da dostave podatke o svojoj obitelji i grbu kako bi isti mogli biti uvršteni u Zbornik. Rubrika "Iz uredništva Heraldčkog zbornika" bila je ispunjena različitim obavijestima o radu na Zborniku i njegovim pomoćnim suradnicima. Od suradnika navedeni su Ljubomir pl. Čipiko, koji je bio zadužen za srednju Dalmaciju (Split, Trogir i okolicu), potom Vl. pl. Rakasović Savodolski i Želimir pl. Kengyelíc. Nakon što bi bilo objavljeno djelo o hrvatskom plemstvu uredništvo ima želju izdati Zbornik srpskog plemstva, zatim Zbornik slovenskog plemstva te Zbornik begova "uz cijeli popis begova s oznakom porijekla i datuma fernana".

Uredništvo uz to umoljava sve plemiće s istim prezimenima da se jave kako bi mogli saopćiti kojem rodu pripadaju, a one koji su imali ius gladii, da ih također o tome obavijeste.

Zanimljivo je citirati upozorenje uredništva koje glasi: "Uvrštenje u Zborniku hrv. plemstva nikoga ne obvezuje da mora pisati ili isticati svoje pl. Plemstvo u ovoj državi nije priznato, ali u privatnom životu nije zabranjeno, a i naše djelo samo je historički prikaz za trajnu uspomenu". Uz to tiskana je Narudžbenica za I. i II. svezak djela Zbornik hrvatskog plemstva - Grboslovník i Rodoslovník Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne, Hercegovine, Dubrovnika, Kotora, Bačke i Baranje, te Specijalna narudžbenica obiteljskog grba u djelu Zbornik hrvatskog plemstva uz odgovarajući cjenik. Također je tiskan poziv da se na adresu uredništva može naručiti grb "vaše pl. obitelji", kao i podatak da će i grbovi neplemića, tj. onih pojedinaca, poglavito tzv. građana-pučana koji imaju grb, a čije plemstvo nije znano ili je pak grb bio kupljen. Posljednji dio ove rubrike čine popisana vrela (većinom knjižna) korištena u izradi Zbornika hrvatskog plemstva.

Inače, ovakvi napisi prava su riznica podataka o historijatu nastanka jedne knjige, tj. Heraldčkog zbornika, koji će kasnije postati pravi bibliofilski raritet. Tako znamo tko će ju i kako tiskati, koliko će koštati (npr. 600 din u pretplati, a 800 din pouzecem), način naručivanja i plaćanja itd. Spomenimo da je uz Glasnik heraldike bio tiskan i odgovarajući prospekt za Zbornik hrvatskog plemstva.

Nakon objavljenog i raspačanog prvog broja, 1. listopada 1937. tiskan je drugi broj Glasnika heraldike. Ovaj broj bio je bolje opremljen, to će reći imao je sadržaj (kazalo) i paginaciju, a što prvi broj nije imao, potom uvodnik na francuskom jeziku (Introduction) - čime je u glasnik uvedena praksa objavljivanja radova i na stranim jezicima - te na koncu cijeli je broj tehnički bolje dotjeran. U rubrici "Iz uredništva" upozoreno je da je od sada potrebno pretplatiti se na Glasnik heraldike, a čija će cijena po broju iznositi 5 din odnosno polugodišnja 25 din (6 brojeva), a godišnja 40 din (12 brojeva). Nadalje, uredništvo ističe kako su poduzeti određeni koraci da se "savjetima i suradnjom" u rad Glasnika uključi Emilije Laszowski, tada ravnatelj Kr. državnog arkiva u Zagrebu, a koji "iz blagonaklo-

nosti već vrši vrhovni nadzor nad Zbornikom hrvatskog plemstva". Za Laszowskog se kaže da je naš najistaknutiji heraldičar, te da će njegova suradnja zasigurno potaknuti i druge da se svojim radovima uključe u Glasnik. Međutim, koliko god ovi reci izgledali obećavajući, do nekakve ozbiljne suradnje između Laszowskog i skupine oko Glasnika heraldike i Heraldičkog zbornika nije došlo. Ako se malo vratimo unazad, slično je bilo i s Bojničićem u vezi sa suradnjom u Vitezoviću. Po svemu sudeći suradnja Laszowskog i grupe oko Glasnika i Zbornika nije bila moguća zbog suprotnih koncepcija i istraživačkih, ali vjerujemo i financijskih razloga.

Prvi rad u drugom broju je rodoslovlje naslovljeno Kavanagh barun Ballyane – hrvatski plemići, koji su u srodstvu sa svim kraljevskim kućama Europe uključivo i kućom Karađorđević, a potom slijedi članak o tome kako su naši Kreljutići reč. Dall' Ale mogli postati vojvode od Somerseta. Prema riječima nepotpisana pisca, stara trogirski obitelj Dall' Ale, koja se prije zvala Kreljutić, može biti u nekom srodstvu "s nekadanjom engleskom kraljevskom kućom" odnosno mogli su postati vojvode od Somerseta samo da su predali kandidaturu za nasljedstvo, koja je bila otvorena "prije nekoliko decenija". Iako članak nije potpisan - možda zbog straha od izrugivanja - pretpostavljamo da ga je napisao Trogiranin don Ante Delalle.

Kao što je već spomenuto u prvom broju, tako je ovdje Duišin nastavio pisati o heraldici (Nekoliko riječi o heraldici), a zatim je rastumačena razlika između vlastele, patricija, plemena i plemića. U članku Malo o grbovima Duišin tumači kako se u heraldici prikazuju i kako se označavaju grbovi.

Jedna od uistinu vrijednih stvari u Glasniku heraldike bila su tiskanja različitih rodoslovlja, a posebno je tu zanimljivo rodoslovlje obitelji grofova Keglević od hrvatskog plemena Perkli (točnije Prkalj), a koji su bili gospodari grada Keglja na Zrmanji u Dalmaciji.

Kao što je Laszowski znao u Vitezoviću donositi popise plemića iz različitih matica, tako je i Duišin u ovom broju donio popis plemića u "arkivu križevačke županije (Kalnički)".

U vrlo informativnoj rubrici "Kronika", imamo prikazane različite vijesti o vjenčanim i umrlim plemićima. Tako piše da je "25. pr. mj. vjenčao se g. dr. Marko pl. Vučetić-Brinjski sa gđicom Kajom pl. Vuković Podkapelskom u Slav. Brodu". Umrli plemići spomenuti u ovoj rubrici, dr. Marijo pl. Matulić "vlastelin brački, glavni urednik Hrvatske Straže, umro je 17. IX. o. g. u Zagrebu" i gđa Marija markgrofica Strozzi rođ. Ružička, opisani su toplim riječima. Za pok. gđu Strozzi ističe se da je bila "slavna tragedkinja, nezaboravna i neumrla hrvatska Sara Bernhard", a hrvatski narod "gubi s njome pionira i stvaraoca hrvatske kazališne umjetnosti i najveću svoju umjetnicu glumicu". Uz "Kroniku" ustalila se i rubrika pod naslovom "Upiti i odgovori" u kojoj su čitatelji bili u mogućnosti postavljati različita pitanja vezana uz plemićku povijest, a uredništvo bi se pritom potrudilo naći odgovore. Tako jedan Splitsanin pita može li netko biti plemić i

vlastelin "jedne bivše samostalne dalm. općine, a da nije dobio potvrdu plemstva od Venecije ili koje druge države"?

Nakon upita i odgovora slijedi dio Glasnika koji je bio ispunjen prezime-nima obitelji za koje uredništvo traži grbove i podatke o njihovoj povijesti, a na koncu vrlo zanimljiv dio o vijestima "Iz uredništva Heraldičkog zbornika". Zabi-lježena je promjena u uredništvu iz kojega je istupio Juraj bar. Rukavina Vidov-gradski, no zato uredništvo zahvaljuje nekolicini ljudi na suradnji i vrijednim podacima, a posebice profesoru Andri Jutroniću s Brača i Anti E. Brliću za kojeg uredništvo kaže "kad bismo imali desetak prijatelja, kao što nam je prijatelj g. Brlić, Zbornik hrvatskoga plemstva bilo bi pravo monumentalno djelo". No, ure-dništvo izražava nelagodu, jer broj narudžbi za grbove u bojama nije bio očeki-vani, a i izlaženje Zbornika hrvatskog plemstva nažalost moralo je uslijediti iako nisu bili prikupljeni svi potrebni podaci. Također je navedeno da se Heraldičko društvo nalazi "u osnivanju", a da se uredništvu kao suradnik pridružio gosp. Bartol bar. Zmajić Svetoivanski. Za već spomenuti Zbornik begova počela se sakupljati građa (fermani i biografije begova). Osim toga, Heraldički zbornik je objavio oglas da traži povjerenike u svim mjestima države, kao i kratki popis vrela koja nisu otisnuta u posebnom prospektu Heraldičkog zbornika. Pozivom na pretplatu članovi ovoga lista, a od njih ponajviše Duišin, ističu kako je "pretplata stvarnost" i da je potrebno tako pripomoći ovom velikom projektu izdanja jednog velikog Zbornika i malog Glasnika, a posebno Zbornika koji će "služiti na čast i slavu Hrvatskoga Naroda". Iz ovih rečenica može se nazrijeti da su izdavanje ovoga djela od njegova samoga početka pratile financijske poteškoće i vrlo visoki troškovi. Stoga se pravovremeno pretplaćivanje na Zbornik toplo preporučuje, jer ga po nakani uredništva u slobodnoj prodaji gotovo neće ni biti. Što se tiče Glas-nika heraldike, situacija je bila gotovo identična, samo što je on ipak financijski bio manje zahtjevan. Unatoč tome njegovo izlaženje bilo je opterećeno nedovolj-nom pretplatom, pa je stoga uredništvo zapisalo: "Sve kulturne zemlje imaju mnogo ovakovih časopisa. Mi imamo samo ovaj jedan. Treba mu omogućiti ops-tanak".

Nažalost, ista priča oko pretplate našla je svoje mjesto i na prvoj stranici tre-ćeg broja tiskanog u studenome 1937. Uredništvo je pozvalo sve one kojima se Glasnik šalje da se pretplate odnosno "svakome kome ga šaljemo ostavljamo na volju, da nam ga vrati ili ne vrati ili da se pretplati", a knjižnice i druge javne ustanove moli da im zauzvrat šalju svoje publikacije. Nakane uredništva iskazane su i na francuskom jeziku (Remerciements), a gdje je istaknuto da je Glasnik otvoren i člancima na drugim jezicima kako bi se heraldička tematika približila i stranim čitateljima.

Od ovoga, pa sve do posljednjega broja, Duišin je objavljivao seriju članaka pod naslovom "Stara hrvatska plemena", slično onome što je Laszowski radio u Vitezoviću. Duišin je u toj seriji sabrao podatke i grbove brojnih hrvatskih ple-mena. Započeo je pak s plemenima: Borić, Černota (Črnota, Crnotić), Čubranić

prije zvani Hlivljani, Čudomirić, Gjivić, Gušić, Humljani, Jamometić ili Jamometović, Kačić, Karinjani - Lapčani, Klokočki.

Kao predsjednik Organizacije iseljenika u Zagrebu Duišin je u ovom broju povodom iseljeničkog tjedna napisao članak "Plemići iseljenici", u kojem je u osnovnim crtama iznio podatke o nekim našim uglednim iseljenicima potomcima hrvatskih plemića. Među ostalima spomenuti su Franjo pl. Petrinović, brački patricij, koji je u Chileu postigao veliki uspjeh i kapital, pa je čak - po Duišinovim riječima - kontrolirao "svjetsku proizvodnju salitre" nakon Prvoga svjetskog rata; dr. Dinko grof Grisogono Bartolačić, urednik *Iskre slavjanske slobode*, prvih hrvatskih iseljeničkih novina u Južnoj Americi; Ivan pl. Krstulović, urednik i vlasnik *Slobode*, prvih hrvatskih novina u Chileu kojima je širio "starčevićansku hrvatsku svijest među našim iseljenicima u Južnoj Americi"; F. pl. Lupis-Vukić (prije pl. Vukičević), književnik i "danas nestor naših novinara-iseljenika"; Lovro pl. Alačević kojeg Duišin ubraja među najvrednije naše iseljenike; Ivan Butković, rođeni Ličanin, predsjednik Hrvatske bratske zajednice u SAD-u. Posebno je u ovome nabranju istaknut Artur barun Benko Bojnički, čiji je pseudonim bio Artur Benko Grado, inače šef iseljeničke službe te vrstan književnik, govornik, ekonomist i urednik *Indexa*. Za njega Duišin piše da je "radin kao mrav, uzor od čovjeka".²⁵ Također su navedeni i F. pl. Aranicki-Kraljevački, Milostislav Bartulica i dr.

Niz "Nekoliko riječi o heraldici" nastavljen je i u ovom broju, a zatim slijedi Duišinov članak u kojem prikazuje prinos Aleksandra grofa Kulmera heraldici. Taj je članak objavljen u rubrici "Galerija zaslužnih hrvatskih plemića". Kulmerov značaj proizlazi iz njegova interesa za heraldiku, a uz to posjedovanja opsežnog arhiva u Cerniku, te značajne heraldičke i sfragističke zbirke. Njegova sfragistička zbirka broji zavidnih 1200 pečata raspoređenih abecednim redom u 12 velikih kutija, te još 2000 pečata na različitim dokumentnima iz njegova arhiva.²⁶ Grof Kulmer bio je i član nadzornog vijeća Zbornika hrvatskoga plemstva.

Ono što se mora primijetiti u koncepciji uređivanja *Glasnika heraldike* jest, da nekog strogog uredničkog okvira nije bilo. Potvrđuje to i činjenica da su rubrike mijenjale svoje mjesto u listu, a po nekad bi se našle na mjestu gdje po svemu sudeći ne bi trebale biti. Tako je i s upitima i odgovorima, među kojima se također jedan pojavljuje tamo gdje mu nije mjesto. Inače, pitanja su bila vrlo raznorodna od onoga potječe li Napoleon iz plemićke obitelji, do toga kako se u heraldici tumači koso postavljani štit grba.

²⁵ Pinterović, D., Benko Grado, Artur, publicist (*Ogulin*, 6. VI 1875 - Zagreb, 10. VII 1946). U: *Hrvatski biografski leksikon 1 (A - Bi)*. Ur. Aleksandar Stipčević. Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983, s. v.

²⁶ Dvorac Cernik kupio je 1918. godine Aleksandar Kulmer i ondje smjestio obiteljski arhiv koji se prije toga čuvao na njihovom imanju u Šestinama. Cernik je bio u vlasništvu obitelji Kulmer do 1941. godine. Danas se spomenute heraldičke i sfragističke zbirke grofa A. Kulmera nalaze u ostavštini njegova sina, slikara Ferdinanda Kulmera (1925-1998), u Zagrebu, na Gornjem gradu.

Već spominjani Artur barun Benko Bojnički (Artur Benko Grado) autor je članka o Antunu Vrančiću Le Comte Antoine Vrantchitch na francuskom jeziku.²⁷

U kronici plemstva donose se vijesti o vjenčanjima, odlikovanjima, umrlima, te uglednim stranim gostima.

Zadnji članak u ovom broju potpisuje također Duišin. Riječ je o članku na engleskom jeziku *Development of the Croatian nobility* (I. Historical sketch as an introduction; II. Origin of the Croatian nobility), u kojem se dosta proizvoljno tumači razvitak hrvatskog plemstva, ali s uputom na neka relevantna povijesna djela.

U rubrici "Iz uredništva Heraldičkog zbornika" nalaze se podaci o suradnicima, nadzornom odboru, tiskanju Zbornika hrvatskog plemstva, povišenju pretplate i cijena. Nikola pl. Laszowski prestao je biti suradnikom Heraldičkog zbornika, no zato su u Nadzorni odbor, kojeg trenutno predvodi Emil pl. Laszowski, ušli Aleksandar grof Kulmer, Artur barun Benko, Ivan conte pal. Dominis, Milan pl. Praunsperger i Bartol barun Zmajić. Od njih će kao suradnici Zbornika do kraja ostati Kulmer, Praunsperger, Makanec, Dominis i Zmajić. Kako se Zbornik hrvatskog plemstva tiskao, izvještava uredništvo sljedećim riječima: "Sa štampanjem prvoga dijela smo započeli i nadamo se da ćemo do 20. o. mj. biti gotovi do slova J. Taj dio izdat ćemo kao posebni, prvi svezak I. dijela (živo plemstvo) Zbornika hrvatskog plemstva. Molimo gg. pretplatnike, da nam izvole saopćiti, žele li primiti odmah ovaj svezak Zbornika (12 araka = 192 stranice, sa svim pripadnim grbovima u bojama ovoga dijela) broširan, a druga dva sveska kad budu gotovi. Korice za sva tri sveska prvoga dijela poslali bismo naknadno". Također je upozoreno da je povišenje cijene bilo uvjetovano slabijim odazivom na pretplatu, a i činjenicom što se zbog toga morala smanjiti naklada Zbornika od predviđenih 2000, na 1000 do 1200 primjeraka. No, obećano je da zbog toga neće biti dovedena u pitanje kvaliteta tiska (ilustracije, slike grbova, uvez, papir).

U ovom broju pojavljuju se i veće reklame što znači da je uredništvo otvorilo svoj list komercijalnom oglašavanju, kao i mali oglasi različita sadržaja.²⁸

Četvrti broj, objavljen 1. prosinca 1937. otpočinje posljednjim popisom plemića Zagrebačke županije, koji je načinjen 1851. godine. Napomenimo da je takve popise u Vitezoviću publicirao i E. Laszowski.

Duišin je u ovome broju - potaknut pitanjima zainteresiranih pojedinaca - pisao o postanku i razvitku plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Dubrovniku i Kotoru, te obradio I. Plemensko plemstvo, II. Plutokratsko plem-

²⁷ Za provjeru navoda iznesenih u ovom članku vidjeti životopis Vrančićev u knjizi Antun i Faust Vrančić, *Sentimentalni odgoj*. Priredio Darko Novaković, preveli Bratislav Lučin i Darko Novaković. Šibenik, Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", 1995, s uputom na ostalu relevantnu literaturu.

²⁸ Tako, primjera radi, neki španjolski plemić, 34 godine star, govori "engleski, francuski i nešto hrvatski želi upoznati plemenitu, lijepu, otmenu, društvenu blondinku radi konverzacije".

stvo, III. Feudalno plemstvo - 1. Praplemstvo 2. Donacionalno plemstvo 3. Plemstvo po grbovnici, te Naslove plemstva. Istaknimo ovdje Duišinovu tvrdnju, da se ne slaže s time da se u najstarije vrijeme svaki narod, nakon što je osnovao vlastitu državu, podijelio u dva dijela: "na povlašteni i podvlašteni razred".²⁹ Po njemu "su Hrvati osnovavši svoju državu zadržali socijalno uređenje kakovo su imali od iskona, t. j. podjelu na plemena, u kojima su svi članovi imali jednaka prava i dužnosti, makar da je bilo župana, knezova, sudaca i vojvoda, jer svi ovi nijesu gospodovali, nego izabrani voljom plemena, bratstva ili naroda, samo upravljali stanovitim poslovima".³⁰

U "Kronici plemstva" obaviješteni su čitatelji o nekoliko vjenčanja, potom o umrlima, a na koncu o promaknućima.

U članku "O'Niellova"³¹ crvena ruka" prikazan je taj vrlo česti heraldički motiv u irskim grbovima. Radi se o ispruženoj odsječenoj "pesnici" koju je prema predaji O'Niell/O'Neill sam sebi odrezao kako bi ju bacio na jedan otok za kojeg se borio. Naime, takmičeći se tko će prije doći do otoka i tako ga zaposjesti, O'Niell/O'Neill je vidio da će ga takmaci pobijediti, pa je tim činom odlučio preduhitriti svoje protivnike. "O'Niellova/O'Neill crvena ruka" koja se naziva i "Crvena ruka od Ulstera" (Lámh Dhearg Uladh; Red Hand of Ulster), heraldički je prikaz irske pokrajine Ulster.

Autor s inicijalima "Dr. D." napisao je članak na njemačkom jeziku pod naslovom Vergessene Gräber österreichischer Adelige in Karlovac. Time je Glasnik heraldike nastavio objavljivati radove na stranim jezicima u skladu sa svojom nakanom propagiranja heraldičkih tema i van tadašnjih državnih - kraljevinskih granica.

U ovom broju Duišin je nastavio donositi podatke i grbove o starim hrvatskim plemenima. Tako je obradio plemena oko Kupe i Korane: Gorički, Bosiljevačko pleme, Dobransko pleme, Hrapavačko pleme, Husičko pleme, Hutinjsko pleme, Koranjsko pleme, Orlansko pleme, Otočko pleme, Stenjičnjačko pleme, Stojmiričko pleme, Strelačko pleme, Švaračko pleme, Vladihovičko i Ladihovičko pleme, Zlatsko ili Slačko pleme.

Također je nastavljeno s malom rubrikom koja je bila posvećena vrelima koja su korištena za izradu Zbornik plemstva, kao i prikazom heraldike ("Nekoliko riječi o heraldici").

Osim toga u ovom je broju tiskan drugi, zaključni dio Duišinova rada Development of the Croatian nobility.

²⁹ Ovu je tvrdnju Duišin potkrijepio Bojničićevim radom *O plemstvu* (Zagreb 1908).

³⁰ O današnjem stanju istraženosti toga pitanja vidjeti temeljitu studiju Tomislava Raukara, *Seljak i plemić hrvatskoga srednjovjekovlja*. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - FF press (*Udžbenici i priručnici*, sv. 1), 2002.

³¹ U literaturi je uobičajena inačica O'Neill (*Red Hand of O'Neill*), ali i vrlo izražena mitološka pozadina samog, gore spomenutog događaja i osobe. Zahvaljujem kolegi Filipu Hamerškau, iz Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža" u Zagrebu, na ovim informacijama.

Rubrika "Upiti i odgovori" ovaj put je dobila dvije pune stranice čime je opravdala svoje postojanje. Naime, pojedinci su uvijek imali što za pitati, a da se to tiče heraldičke ili slične problematike. Tako je, primjerice, upit potječe li Napoleon iz plemićke obitelji dobio od Duišina sljedeći odgovor: "pustivši po strani sve dokaze, koji govore u prilog teze, da su Bonaparte bili plemići, otac je Napoleonov, dok je N. još bio dječak, bio poslanik korzikanskog plemstva na francuskom dvoru, a ta je činjenica dokaz Napoleonovog plemstva razumljiva i laiku, budući da je plemstvo mogao zastupati samo plemić". Uz navedeni tekst priložen je i prvotni grb plemićke obitelji Bonaparte.

Jedan drugi zanimljiv upit bio je o prezimenu Horvat ili Horvath.

"Iz uredništva Heraldičkog zbornika" javljeno je da se ono zahvaljuje za mnoge podatke o dr. Vuku pl. Krajaču "višem savjetniku ministarstva saobraćaja u Beogradu". Ponovno se pozivaju svi pretplatnici Glasnika heraldike da podmire svoja dugovanja jer u suprotnome neće dobiti Glasnik na svoje adrese. Istom prilikom zabilježena je i prva razmjena publikacija, pa je tako na naslov uredništva stigla knjiga Die Kressen Karla Friedricha von Frank zu Döferinga.

Čini se kako stvari oko izdavanja Glasnika heraldike i uopće njegova periodička opstanka nisu bile dobre. Stoga je prvi tekst u dvobroju drugoga godišta (1938) izašao pod poprilično simboličkim naslovom Svrha Glasnika heraldike. U njemu Duišin kao urednik iznosi dosta oštre riječi: "Na početku druge godine našega Glasnika želimo, da svakome bude jasna svrha i suština Glasnika heraldike i izdanja Heraldičkog Zbornika. Čini se, da su neki - tih je doduše vrlo malo - slabo razumjeli cijelo naše nastojanje i rad".

Duišin je tim riječima želio iskazati svoje nezadovoljstvo samim razumijevanjem heraldike i relativno slabim prijemom među našim tadašnjim stručnjacima, kako Glasnika tako i Zbornika, ali i onim prigovorima koji su bili upućeni na njihov račun u smislu da takav heraldički rad ide za podizanjem aristokracije ("nije naša svrha neko oduševljavanje za plemstvo ni podizanje aristokracije, a najmanje neka tobože utjeha za nestali svijet") te da kao takav u pozadini ima politički prizvuk, odnosno da je angažiran u svrhu određene političke struje. Na to je Duišin odgovorio da u "našem radu nema nikakove političke tendencije, a neće je ni biti". Potom je ponovio glavnu nakanu Glasnika heraldike: "Počeli smo s namjerom, da postignemo neku vezu među plemićima, i to svih bez razlike njihova socijalnog, ili novčanog stanja uzevši u obzir i seljake i šljivare, da budu na pomoć Heraldičkom zborniku, pa da se tako lakše sakupe povijesni i mjer odavni podatci o različitim plemićkim obiteljima, koje dolaze u obzir za Zbornik. Htjeli smo, da se raspravljaju zanimljivi prijedorni slučajevi o plemstvu, da se pouče plemići i neplemići, u tom što je plemstvo i heraldika, da i oni, koji uopće nemaju pojma o heraldici, doznadu što je grb i heraldika, da mnogi članovi starih obitelji, koji su zaboravili svoje obiteljske tradicije, saznadu što o svojem porijeklu te konačno da odgovorimo na upite samih čitatelja, itd."

Međutim, po Duišinovim riječima hrvatska javnost je dobro primila i Zbornik i Glasnik, inozemni stručnjaci također su pokazali zanimanje za ovaj heraldički rad, pa se stoga uredništvo odlučilo na publiciranje radova i na stranim jezicima. Drugim riječima, od početne zamisli o propagandnom materijalu za Heraldiki zbornik, Glasnik se postupno pretvorio u časopis koji je imao veće tendencije od običnog glasnika.

Duišin je želio propagirati hrvatsku heraldiku, ali je pri tome znao ići tako daleko tvrdeći da je ona postojala još u vrijeme narodne dinastije (što dakako može ići samo u onu kategoriju koju bismo danas nazvali protoheraldičkim razdobljem). Po njemu heraldika je "znanost - temeljita nauka kao što je matematika ili zemljopis - heraldika bila je, i bit će najglavnija pomoćna grana povijesti". Uz to dodaje da je heraldika "uz genealogiju jedina važna nauka za obiteljske povijesti, a uz to neophodno potrebna za samu državu radi njezinih grbova, pečata, novaca, maraka i dapače same zastave, koja se razvila kao slika na lepršavu platinu". Jednostavno rečeno heraldika je važna gdje god dolaze grbovi, različiti znakovi i pečati. Nadalje, u tekstu Duišin pozicionira heraldiku unutar drugih znanosti, te potom odlučuje definirati plemstvo kojem pridaje najvažniju ulogu u povijesti. Stoga je bitno proučavanje povijesti plemstva i različitih plemićkih rodova. U potvrdu svojih stavova Duišin daje letimičan pregled svjetskoga plemstva riječima: "Ako tražimo državu, koja se razvijala bez glavnog, recimo, i bez isključivog sudjelovanja plemića, onda moramo ići u crnu Afriku. Moguće Azija? Ne, jer se je ta još prije Evrope razvila zaslugom plemstva, pa i sam Buda je bio plemić. Zvao se Sidharta, a zvali su ga Sakijamuni po njegovu plemenu Sakija, i bio je knez u Magadhi u Hindustanu. (...) a i sam prvi predsjednik te velike (USA) demokratske države George Washington bio je čistokrvni engleski plemić. Što nam još može dokazati važnost heraldike jest činjenica, da je sama zastava U. S. A. uzeta iz grba pl. obitelji Washington".

Na kraju ovoga opširnog uvodnika - Svrha Glasnika heraldike - Duišin je zapisao: "Negiranje heraldike i plemstva je negiranje povijesti. To da pobijamo, morali bismo se sakrivati za bilo kakvim frazama, ali tako se noj sakriva, kad zavuče glavu u pijesak".

Na naslovnoj stranici ovoga broja otisnut je oglas za Zbornik plemstva u kojem se ističe da se prvi svezak Zbornika nalazi u tisku, a njegova cijena iznosi 150 din za proširani primjerak, odnosno 170 din uvezen u platno i 200 din uvezen u 1/2 kože. Uz to najavljuje se tiskanje besplatnog posebnog broja Glasnika heraldike u kojem će biti objavljen popis svih obitelji koje su uvrštene u Heraldiki zbornik. To je bio još jedan u nizu propagandnih Duišinovih poteza. Uredništvo je također nudilo posebno tiskanje grbova za posjetnice i "ex libris" kliširane u jednoj boji.

Upravo u ovom broju pronalazimo dosta zanimljivih te korisnih članaka. Milan Praunsperger piše "Über dem Zusammenhang zwischen der Heraldik und Waffenkunde in der kroatischen Geschichte", a Stjepan S. Frauenheim o tome

kako nastaju "heraldički falzifikati". Potonji svoj rad započinje tvrdnjom Johana Kristofa Gatterera - historia, genealogia, heraldica testes temporum et veritatis (povijest, rodoslovlje i nauka o grbovima svjedoci su vremena i istine), koja je zapisana u njegovoj knjizi *Handbuch der neuesten Genealogie und Heraldik*.³² Frauenheim na temelju nekoliko dokumenata iz 19. stoljeća prikazuje nastanak heraldičkog falsifikata. Prema njemu za početak je bitno razlučiti heraldiku od sfragistike, jer se ova zasniva na heraldici, a ne obrnuto. Naime, zato što su "pečatotvorci bili samo graverski zanatlije, to su oni - ne poznavajući samu heraldiku - vrlo često u pečatnu plohu, da bi što šarenija bila, ubacili po još koji infigurativ - i tako se odstranili od biti samoga subjekta, koji je tim neznačajkim postupkom postao objektom heraldičkog falzificiranja - dakle falzifikatom". Detektiranje heraldičkog falsifikata vrlo je lako ako se grb izrađuje i podjeljuje temeljem pečata ili pečatnog prikaza. Analizom priloženih dokumenata Frauenheim je ustanovio da se radi o falsifikatima jer grbovi na tim dokumentima po mnogočemu ne odgovaraju stvarnom stanju. Kao primjer autor donosi tekst i grb jedne Izučnice od 28. kolovoza 1887. godine, gdje je otisnuti grb jednostavno krivotvorina odnosno "prebojeni slavonski grb, koji umjesto kune u srednjem polju ima tele, a u donjem polju - sidro". Još je spomenuto nekoliko primjera gdje je pečatni lik postao grbom nekog mjesta i grada, a da se pritom nije pazilo postoji li izvorni grb odnosno neopravdano se davala prednost pečatnom liku.

Nakon Frauenheimova teksta dolazi Duišinov prijedlog grba grada Banja Luke, čime se zalazi u suvremenu, primijenjenu heraldiku. Prijedlog grba bio je potaknut informacijom da će poglavarstvo Banja Luke krenuti u izradu vlastita grba. Prilikom izrade poštivana su mnoga načela tako da ovaj grb izgleda dosta uvjerljivo. U grbu su zastupljene boje zastave tadašnje države - kraljevine, budući da je Banja Luka sjedište banovine; istaknuta je rijeka Vrbas; crveno polje i zlatno brdo simbol su područja bogatog zemljom i rudama; potom su prikazane kule od tesanog kamenja (jer se grad razvija i diže u miru), dok su gradska vrata zatvorena, jer Banja Luka nema povlasticu slobodnog i kraljevskog grada itd.

U ovom je broju također objavljena "Kronika plemstva" (rođendani, vjenčanja, promaknuća³³) te "Vrela za Zbornik plemstva".

Pod pseudonimom "Ragusinus" objavljen je članak Plemstva Rugjera J. Boškovića. Istaknuto je (radi se o uglednoj dubrovačkoj porodici čiji su se članovi potpisivali Mili-Bošković) kako ovaj naš veliki učenjak nije isticao svoje plemićko podrijetlo zbog toga što je bio "zaređen isusovac, skromnost i čednost tog reda nije dopuštala nikakvo ime, kao ni danas, osim rođenog. Isto tako isusovci ne bilježe uz svoje ime ni akademskih stepena, kao što je doktorat i sl."

³² Nürnberg 1759.

³³ Od navedenih vijesti ističemo jednu o promaknuću: "Prečasnog gospodina popa Stipu pl. Vučetića Brinjskog, župnika u Ledenicama imenovao je preuzvišeni gospodin dr Viktor Burić, senjski biskup, začasnim prisjednikom duhovnog stola s pravom nošenja ljubičastog pojasa".

Već spominjana trogirski obitelj Delalle ili Dalle Ale, ponovno se našla na stranicama Glasnika heraldike u radu don Ante Delalle (Nekoliko novih podataka o obitelji Dalle Ale). U njemu su izneseni novi arhivski podaci o ovoj obitelji. Autor se poziva na Trogirski grbovnik Jerolima Bufalisa (1725 - potkraj 18. st.) gdje stoji da obitelj Kreljutić-Dalle Ale "potječe od vojvodske engleske obitelji Seymour-Somerset". Pravdajući potonje tvrdnje don Delalle istražio je trogirski župske matice, a rezultatima do kojih je došao pretpostavlja ispravnost Bufalisa pisanja.

Nastavljajući započetu seriju članaka o starim hrvatskim plemenima Duišin u ovom nastavku predstavlja ove: Klokočki, Kršelci, Krstić, Kukar, Lagodušić, Lisnić, Ljubibratić, Lučić /Lucii ili Lutii/, Mirković, Miroslavić, Mogorović, Nadažd, Nebljus, Obaljević, Osl. Posebno je pak predstavljeno pleme Miroslavić, grb plemena Miroslavić te vrlo opširan popis obitelji plemena Miroslavić ("di-dići"), a čija su postojbina Poljica.

U ovom broju Duišin je nastavio pisati o heraldici (Nekoliko riječi o heraldici) donoseći ovaj put grafičko tumačenje heraldike i heraldički rječnik, a heraldički termini doneseni su višejezično i, dakako, u hrvatskom izričaju ili prijevodu, što je vrlo pohvalno, jer se upravo takvim postupcima postupno gradila hrvatska heraldička terminologija.

U uvijek zanimljivoj rubrici, tj. u upitima i odgovorima prikazani su npr. papinski redovi: Sv. vojnički jeruzalemski red Sv. Groba (Sacro militare ordine Jerosolimi tano del S. Sepolcro), Red Krista (ordine del Cristo), Zlatni red sv. Silvestra (ordine aurato di S. Silvestro - o dello Speron d'oro), Red sv. Grgura Velikog (ordo di S. Gregorio il grande) i Pijev red (ordine Piano).

Nepredviđene poteškoće oko izdavanja Glasnika heraldike postale su još očitije objavljivanjem "posebnog broja" Glasnika heraldike od 15. lipnja 1938. Na četiri stranice posebnog broja tiskani su: "Važna obavijest" i narudžbenica za Zbornik plemstva. U uvodniku je istaknut veliki napor koji je od strane uredništva učinjen kako bi Zbornik plemstva bio objavljen, pa je stoga bilo odloženo tiskanje Glasnika heraldike za pripadajuće mjesece. Odnosno, posebni broj je bio publiciran povodom izlaska iz tiska prvog sveska Zbornik plemstva. Tom je prigodom - pro domo sua - zapisano: (...) "Prvi svezak obuhvaća 455 plemićkih porodica s početnim slovom prezimena od A-H. Djelo zaprema 416 stranica, od kojih 80 stranica zauzima predgovor, kratice, vrela, tumač i upute. Posljednje je rasprava općenito o plemstvu od njegova postanka do danas. Slobodni smo naglasiti da kod nas još nikada nije bila napisana ovako temeljita rasprava i opća studija o plemstvu, a koliko nam je poznato ni u svjetskim djelima ove vrsti nije bilo ovako stvarnog i opširnog tumača" (...).³⁴

³⁴ *Glasnik heraldike*, God. II, posebni broj, Zagreb, 15. lipnja 1938, 1.

U dvobroju 3-4 drugoga godišta (koji nosi dataciju mart - april 1938)³⁵ objavljeni su različiti tekstovi. Odmah na početku čitateljima su preporučene knjige: *Who is Who - Slaves in America's Register (Tko je tko - Slaveni u američkim maticama*, ur. Vlaho S. Vlahović), *Kobilići, Južni Kobiličani, Turopoljci* od Stjepana pl. Delića Dubičkog i knjiga *Prčanj - historijsko-estetski prikaz* od don Nika Lukovića. Također je preporučena knjiga *Kotor pod mletačkom Republikom 1420-1797*. dr. Antuna St. Dabinovića, kao i razumljivo, *Zbornik plemstva* za kojeg se navodi da nažalost još nije u potpunosti tiskom gotov, tj. grbovi nisu ulijepljeni, pa *Zbornik nije uvezan*. Drugim riječima, suprotno onome što je izjavljeno u posebnom broju Glasnika heraldike, kompletno tiskanje *Zbornika* heraldike ipak nije bilo učinjeno. No, nakon tiskanja osnovnog teksta *Zbornika* uočene su različite pogreške te se odmah odlučilo da se tiskaju i ispravci za prvi svezak.

Vrlo zanimljivu heraldičku temu o tzv. Ilirskom grbovniku Rubčića ili Korjenić-Neorića u ovom broju obrađuje Duišin. Ovo je inače prvi dio rada u kojem su prikazani osnovni podaci o ovome našem najstarijem grbovniku.³⁶ Duišin se u tekstu kritički osvrće na rad Aleksandra Solovjeva Postanak ilirske heraldike i porodica Ohmućević,³⁷ te uz registriranje različitih rukopisa ovoga grbovnika donosi opširan popis svih obitelji koje se u njima spominju. Po Duišinovom istraživanju u rukopisima ovoga grbovnika zastupljeni su u brojčanom smislu Dalmacija s 54 porodice, Bosna s 50 porodica, od kojih se u 15. stoljeću 25 preselilo u Dalmaciju, Hercegovina s 11 porodica, od kojih su 4 prešle u Dalmaciju. Tako bi sveukupno Dalmacija bila zastupljena s 83 od ukupno 144 porodice, tj. oko 60%. Srbija je zastupljena samo s "vladajućim dinastijama i velmožama", dok Panonska Hrvatska uopće nije zastupljena osim s grbovima plemena Jamometović, Krčkih knezova, kasnijih "Frankopanovića", blagajskih knezova Babonića "zvanih Ursinić" te "Hrvojevića" od Hrvoja Vukčića Hrvatinića od plemena Svačića. U zaključku Duišin navodi da je ovaj Grbovnik izuzev dinastija i velikaša, sastavljen od "samih dalmatinsko-bosanskih feudalnih plemića".³⁸ Ovdje još samo možemo primijetiti da tko god bude istraživao spominjani grbovnik neće moći, ako bude želio u potpunosti prikazati njegovu problematiku, zaobići ovaj Duišinov rad.

³⁵ Ovaj je broj, dakako, bio tiskan kasnije iako to nije izravno naznačeno.

³⁶ Radi se o prvom hrvatskom grbovniku iz 16. stoljeća, koji je ujedno i rodoslovlje: *Zbornik grbova kraljevina i odličnih obitelji Ilirskoga Carstva* ("Ilirski grbovnik") - poznat kao i *Ohmućevićev grbovnik* (pojedini heraldičari smatraju ga zagubljenim, a neki da nije uopće sačuvan), odnosno *Kor(j)enić-Neorićev grbovnik*, *Palinićev grbovnik*, *Fojnički grbovnik*, *Sarakin grbovnik*, *Bosnićev grbovnik*, samo su neki od naziva kasnijih prijepisa navedenog zbornika. Usp. Traljić, S. M., *Palinićev bosanski zbornik, Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije* (Zagreb) 1 (1954), 170-173. No, zanimljivo je da Traljić ne koristi ovaj Duišinov rad, kao i neke novije radove. Usp. Banac, I. *Grbovi biljezi identiteta*. Zagreb : GZH - Most/The Bridge - Talir d.o.o, 1991; *Fojnički grbovnik*, Sarajevo, Rabić, 2005; Lovrenović, D., *Fojnički grbovnik, ilirska heraldika i bosansko srednjovjekovlje, Bosna Franciscana* (Sarajevo), XII (2004), 21, 172-202.

³⁷ *Glasnik Skopskog naučnog društva* (Skopje), XII (1932[1933]) 6, 79-110 + 15 tabl.

³⁸ *Glasnik heraldike*, god. II, br. 5-6-7-8, Zagreb, 21. XII. 1938, 20.

Slijedi tekst o plemićkoj povelji iz 1869. godine, koja je podijeljena na hrvatskom jeziku porodici Frigan. Povelja je zanimljiva jer nam otkriva kako su se prevodili neki latinski heraldički termini na hrvatski jezik ("dajemo na znanje za uspomenu svim, kojih se dostoji, da smo na Predlog Našega ugarskoga ministra uz Našu osobu iz osobite milosti i blagonaklonosti dozvolili - da se kraljevski pravolist glaseći vrhu plemenšćine, pokojnomu...").

O genealogiji je u ovom broju pisao Ante Eugen Brlić, koji je stare kronike predstavio kao genealoška vrela na primjeru *Diarium sive prothocollum ven. conv. s. Crucis Inventae Essekini intra muros*. Duišin je pak nastavio pisati o starim hrvatskim plemenima Rajčić i Dražoević, te o heraldici s prikazom grbova Česković, Dežević i Graff.

"Kronika plemstva" u nešto opširnijem izdanju donosi vijesti o odlikovanjima, jednom jubileju,³⁹ potom imenovanju senatora, te na koncu o vjenčanju i umrlima. Zanimljiv je i sadržaj jednog ispravka: "U posljednjem je broju *Glasnika heraldike* bilo pogrešno saopćeno da je Dr. Artur vlast. Saraca umro. Gospar Saraca je međutim živ i potpuno zdrav."

Plemstvo obitelji Ilić (Illich), iz Dračevice na otoku Braču, inače podrijetlom iz Poljica, prikazano je u sažetom tekstu gdje se posebno ističe da je njezino plemstvo priznato dukalom od 7. kolovoza 1729. godine, a ne nanovo podijeljeno od Mletačke Republike.

Kažimir Perković, čuvar starina u Biogradu na moru, objavljuje članak *Vrana i knezovi Borelli Vranski* u kojem prikazuje istaknute pojedince iz obitelji Borelli.

U zadnjoj rubrici "Upiti i odgovori" bilo je tri upita i isto toliko odgovora koje je dao urednik.

Na kraju ovoga broja nastavlja se popis porodica plemena Miroslavić, kao nastavak, dopune i popravci pogrešnih navoda objavljenih u broju 1-2, gdje se govorilo o Miroslavićima.

Posljednji broj *Glasnika heraldike*, točnije četverbroj, objavljen je 21. prosinca 1938. godine. Tiskan je na 40 stranica i u omotu od kvalitetnog tvrdog papira. Ovaj je broj od svih drugih brojeva najbolje uređen i kvalitetno tiskan. Kao da je njegov urednik predosjećao da je ovo ujedno i njegov zadnji broj! Osim toga, promijenjeni su i tiskara i nakladnik,⁴⁰ a i oglasni dio bio je poduprt jačim gospodarskim subjektima. I novoosnovani Heraldiki zavod u Zagrebu, o čijem

³⁹ Jubilej: "Ravnatelj kralj. Drž. arhiva u Zagrebu gospodin Emil(ij)e pl. Lazsowsky(!), historik, biograf i genealoški suradnik pok. Dr. Bojničića (Der Adel in Kroatien u. Slavonien) urednik i izdavač bivšeg *Vitezovića* slavio je prošli mjesec 70 godišnjicu svog života, u povodu toga donio je *Obzor* opširan i simpatičan podlistak iz pera Dr. Esiha".

⁴⁰ U kolofonu tako stoji: "*Glasnik heraldike*" izlazi u dvanajst brojeva na godinu. - Godišnja predplata 50 din, pojedini broj 5 din. - Vlasnik i izdavač: Konsorcij "Heraldikog zavoda" u Zagrebu, Martičeva 25 priz. desno. - Odgovorni urednik kap. A. Viktor c^{te} Duišin, Stančićeva 5. - Tisak: Građanska tiskara F. Marjanović, Martičeva 17 - Za tiskaru odgovara S. Marjanović, Martičeva 17".

djelovanju nažalost ne raspoložemo dostatnim podacima, već jedino onim što je publicirano na stranicama *Glasnika*, oglasio se ponudom izrade heraldičko-genealoških radova (rodoslovlja, grbova i dr.) u komercijalne svrhe.

Poštarna plaćena u gotovom

GLASNIK HERALDIKE

COURRIER HÉRALDIQUE

God. II. Br. 5 - 6 - 7 - 8

— 1938 —

IZDAJE „HERALDIČKI ZAVOD“ ZAGREB

Cijena ovom četverbroju Din 20.—

GLASNIK HERALDIKE

GRBOSLOVLJA, RODOSLOVLJA, ŽIVOTOPISA I PEČATOSLOVLJA

COURRIER HÉRALDIQUE

(BLASONIQUE, GÉNÉALOGIQUE, BIOGRAPHIQUE et SPHRAGISTIQUE)

God. II.	21. XII. 1938.	Br. 5-6-7-8
----------	----------------	-------------

S A D R Ž A J

„Glasnik Heraldike“ 1	Hrvatski heraldičari i genealozi . . . 81
Sadržnici „Zbornika plemstva“ 8	Stara bosansko plemstvo 83
Kritika o „Zborniku plemstva“ 9	Dušini: Plemstvo i biografija 26
Plemićke porod. pod slovom „K“ 3	porodice Krajač 85
La Nobiltà della Braza 5	Upiti i odgovori 26
Kronika plemstva 8	Stara hrvatska plemena 37
Plem. porod. Balic L. i B. 10	(nastavak)
Dušini: Plemstvo i povijest 11	Novi uvjeti za općeno uvrištenje 39
Knez-voći Sač-Mirnović 11	u „Zborniku plemstva“
Iliški grbovnik (nastavak) 16	„Zbornik plemstva“ II. sv. I. knj. 40

„GLASNIK HERALDIKE“

Ponajprije želimo svim našim cijenjenim poduzimateljima, pretplatnicima i čitateljima sretan Božić i Novu Godinu.

S ovim 4-brojnim glasnikom dostavljamo 12 brojeva (4 broja u 1937, a 8 u 1938) dalje prvo godišnje završeno je velikim trudom i naporom uz mnoge financijske žrtve, no mi nećemo žaliti truda da udovoljimo našim čitateljima. Time je i iscrpljena pretplata za prvu godinu, pa nadamo da će nam naši poduzimatelji i pretplatnici i dalje omogućiti da nastavimo naš rad i molimo ih da nam pošalju, što prije im je moguće, novu pretplatu. Umojavamo g.g. koja su dobivala „Glasnik heraldike“, a do danas ga nisu platili, da bi nam poslali zaostalu pretplatu od Din 50.—, jer inače moramo obustaviti daljnje pošiljanje Glasnika.

Kako se može primjetiti poboljšali smo kvalitet glasnika u svakom pogledu, i u sadržaju i u izgledu. Sada ćemo i nadalje nastaviti na str. 40

Adresa „Herald. zavoda“ i „Glasnika“ Martićeva 25. priz.

1

Posljednji četverbroj *Glasnika heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja – Courier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique*, Zagreb, prosinac 1938.

Sadržajno posljednji broj izgleda ovako. U uvodniku naslovljenom "Glasnik heraldike" (str. 1 i 40) apelira se na pretplatnike da izvrše svoje obveze te se ističe da glasnik izlazi uz "mnoge financijske žrtve". Unatoč tome, po Dušinovim riječima, Glasnik će se od sada tiskati "sa tvrdim koricama tako da bude reprezentativniji i trajniji". Nadalje stoji: "Ova promjena poskupljuje doduše glasnik za 25%, ali ipak nećemo povećati cijenu. Buduće godine odlučili smo da izlazimo redovito i to svaka tri mjeseca jedan trobrojnik od najmanje 36 stranica". Nažalost od ovih nakana nije bilo ništa, jer je glasnik nakon ovoga četverbroja, kao što smo već spomenuli, prestao izlaziti.

U nastavku su popisani suradnici *Zbornika plemstva* od kojih se ističu već spominjani Karl Friedrich von Frank zu Döfering, potom Béla Pettkó (autor djela *A Királyi Könyvek - Liber Regis*, tj. kraljevska knjiga ugarskog plemstva od 1527. do 1867. godine), Riccardo Gigante i Henri Rolland. Od domaćih suradnika spomenuti su Mario conte Luković, Dragutin pl. Sertić Jezeranski i Jovan pl. Jagodić-Krnjački. Također je objavljena obavijest o novinama i časopisima u kojima je pisano o *Zborniku plemstva* ("kritika o Zborniku plemstva"): *Christliche Volkszeitung*, Osijek; *Eco de Belgrade*, Beograd; *Hrvatska straža*, Zagreb; *Hrvatski list*, Osijek; *Jugoslaven*, Detroit USA; *Jutarnji list*, Zagreb; *Novosti*, Zagreb; *South-Slav Herald*, Beograd.

Glasnik heraldike nastavlja popisom plemićkih porodica pod slovom "K" koje dolaze u *Zborniku plemstva*, a to je bila Duišinova praksa, da sve one materijale koji mu se učine zgodnim iz *Zbornika plemstva* publicira i u *Glasniku*.

Nakon ovih popisa dolazi članak na talijanskom jeziku o bračkom plemstvu (*La nobiltà della Brazza*). Autor nije potpisan, no s pravom se autorstvo toga teksta može pripisati Duišinu, koji je kao Bračanin (rođen u Nerežišćima) to mogao napisati, odnosno tim se recima odužiti vlastitu kraju.⁴¹ Ovaj rad nije dovršen jer je pisac na kraju zapisao: "L'elenco dei nobili Brazzani continuerà".

U "Kronici plemstva" priopćeni su podaci o vjenčanjima i umrlim plemićima, kao i molba da se takvi podaci izvole dostaviti uredništvu.

U tekstu o plemstvu porodice Bašić I. i II. navedeno je kako je toj porodici u kratko vrijeme bilo dva puta dodijeljeno plemstvo, prvi put 1633. i drugi put 1686. godine (stoga u naslovu i stoji Bašić I. i II.).

Opširan članak pod naslovom *Plemstvo i povijest/knezovi - conti Šoić-Mirilović od bosanskih knezova Mirilovića* napisao je Duišin. Članku je dodano rodoslovlje knezova - conti Šoić-Mirilović od dolaska u Imotski, 2. kolovoza 1717. do danas, tj. 1938. godine. Izravni potomci danas žive većinom u Imotskom.

Međutim, i sve ostale članke u ovom broju potpisuje Duišin. Tako prvo piše o Ilirskom grbovniku Rubčića ili Korjenić-Neorića, što je nastavak onoga u prijašnjem broju objavljenog članka. Obrađuje se u osnovnim crtama grbovnik čiji je sadržaj i danas još otvoren novim istraživanjima. Zatim je tu rad o hrvatskim heraldičarima i genealozima. Točnije, popisani su gotovo svi značajniji hrvatski heraldičari i genealozi, a među njima posebno je obrađen Marko Lauro Ruić (1736-1808),⁴² dok je tekst o Ivanu Nepomuku Labašu (1783-1849)⁴³ najavljen za idući broj.

⁴¹ Usp. Vrsalović, D. *Povijest otoka Brača*. Supetar : Skupština Općine Brač - Savjet za prosvjetu i kulturu Supetar [*Brački zbornik*, br. 6], 1968, 420, bilj. 563.

⁴² Sve bitno o Ruiću v. u knjizi Miroslava Granića, *Paški grbovnik*. Split : Književni krug (Biblioteka znanstvenih djela, knj. 117), 2002.

⁴³ O Labašu usp. Zmajčić, B. Razvitek heraldike u banskoj Hrvatskoj. *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva* (Zagreb), 11/1945, 54.

Isti autor potpisuje i rad *Staro bosansko plemstvo* uz koji je pridodan popis poznatog bosanskog plemstva koje uključuje i ono s područja Zahumlja, Neretve, Trebinja i Hercegovine.

Rad *Plemstvo i biografija porodice Krajač* također je napisao Duišin. Rad se sastoji od uvoda, plemstva i biografije istaknutih pojedinaca plemenite obitelji Krajač, uz koji je dodano i rodoslovlje.⁴⁴

Uredništvo je u ovome broju ponovno preporučilo svojim čitateljima knjigu *Who' is Who - Slaves in America's Register*. U upitima i odgovorima pronalazimo zanimljive upite, ali i odgovore. Upit br. 19 poslala je određena "feministkinja" iz Zagreba koju zanima: "Imade li čisto ženskih viteških redova". Dobila je potvrđan odgovor i objašnjenje kako se radi o ženskom redu koji je utemeljila carica Eleonora, žena Ferdinanda III. No, da bi se pristupilo tome redu, potrebno je imati 12 prapradjedova plemića, odnosno 8 pradjedova i prabaka sa strane oca i 4 pradjeda i prabake sa strane majke.

I u ovome broju nastavljeno je s prikazivanjem starih hrvatskih plemena. Predočeni su podaci o sljedećim plemenima: pleme Peć, Podgorska plemena - I. Cvetkovići, Poletčić ili Polečić, pleme Puk, pleme Stupić i pleme Svačić.

Na kraju *Glasnika heraldike* saopćeni su novi uvjeti za opširno uvrštenje u *Zbornik plemstva* te najava II. sveska I. knjige *Zbornika plemstva*. Što se tiče uvjeta odlučeno je, prvenstveno zbog financijskih poteškoća, da se u idućim svescima *Zbornika* tiskaju ukratko samo oni povijesni podaci koji se odnose na to kada je plemstvo podijeljeno, proglašeno i potvrđeno, navod o porijeklu obitelji te kratki opis grba. Ona pak obitelj koja želi da joj grb bude objavljen u "reprodukciji", dužna je to platiti, kao i one obitelji koje žele da se o njima opširnije piše u *Zborniku* neka izvole platiti "po retku od 40 slova Din 15-".⁴⁵

Usporedba Vitezovića i Glasnika heraldike

Kada se postave jedan pokraj drugoga - *Vitezović* i *Glasnik heraldike* - tada moramo reći da između njih, unatoč vremenskoj distanci, postoji dosta razlika, ali i sličnosti. Nije naodmet uzeti u obzir i činjenicu da je prvi časopis izlazio za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, a drugi za Kraljevine Jugoslavije. Pritom treba imati na umu da je plemstvo zakonski bilo ukinuto u Kraljevini, dok je prije toga u Monarhiji bilo zakonski određeno.

Dok je *Vitezović* bio bolje uređivan, uz suradnju i eminentnih znanstvenika i kulturnih pregalaca, dotle je *Glasnik heraldike* bio, uistinu, pravim riječima samo - glasnik. Iako je imao određene pretenzije da bude i znanstveno glasilo, on je ipak ostao na popularizatorskoj razini, s osnovnim ciljem biti poligonom pred-

⁴⁴ Recentno o grbu Krajač v. Ljubović, E. Grb obitelji Krajač. *Usponi* (Senj), 16 (2000), 178-184.

⁴⁵ Nažalost, danas više nije moguće ustanoviti gdje je pohranjen (ako je uopće sačuvan!) arhiv te uopće različita pisana ostavština *Glasnika heraldike*, *Zbornika plemstva* i njihova urednika Duišina.

radnji i (ne odveć plodnom) propagandnom podlogom za budući heraldički zbornik, tj. Zbornik plemstva.

No, zanimljivo je primijetiti kako na stranicama *Vitezovića* nije surađivao tada vodeći i uopće jedan od najznačajnijih hrvatskih heraldičara, Ivan Bojničić Kninski. Gotovo pa to isto vrijedi i za Laszowskoga u pogledu *Glasnika heraldike*. Laszowski, već u visokim godinama, nije napisao ni retka za *Glasnik heraldike*, iako je na njegovim stranicama bio spomenut nekoliko puta.

Kao što je Laszowski bio vrlo aktivan suradnik vlastita časopisa, što svojevoljno, što samom prirodom uredničkog posla, tako je, ako ne još i više, Duišin vlastitim tekstovima ispunjavao brojne stranice i stupce *Glasnika heraldike*. Dođuše, *Glasnik heraldike* nasljedovao je i pokušao nasljedovati, mnoge uredničke koncepcije Vitezovića. Za potvrdu te tvrdnje dovoljno je usporediti samo rubrike "Hrvatsko plemstvo", "Književnost", "Upiti i odgovori".

U pogledu *Vitezovića* treba istaknuti da je njemu - kao svojevrсни časopis u časopisu - od ožujka 1905. godine pridružen *Hrvatski bibliofil - mjesečnik za bibliotečnu i bibliografsku nauku* koji je uređivao Velimir Deželić st. On je bio namijenjen promicanju knjižničarstva, a donosio je radove o javnim i privatnim knjižnicama, raritetnim knjigama, bibliografijama, tiskarstvu, uvezima knjiga, papiru, filigranima i dr. Drugim riječima, u časopisu *Vitezović* udružuju se jedan arhivist (Laszowski), s naglaskom na pomoćnim povijesnim znanostima i jedan knjižničar (Deželić), s nakanom promicanja "bibliotečne znanosti", a obojica će se kasnije, prije Prvoga svjetskoga rata, udružiti u projektu izgradnje novog namjenskog zdanja u kojem će biti smještena Sveučilišna knjižnica i Zemaljski arhiv u Zagrebu.

S tehničke pak strane, nimalo ne manje važne, *Vitezović* je bio bolje i urednije tiskarski pripreman, te tiskan na kvalitetnijem papiru. Ovakve propozicije *Glasnik heraldike* uspio je postići tek u svom zadnjem četverobroju. Tek je tada bio otisnut na kvalitetnijem papiru i uvezan u meki (kartonski) ovitak. Uz to *Glasnik heraldike* patio je od brojnih tiskarskih pogrešaka - tipfelera, dok je to kod *Vitezovića* gotovo pa i zanemarivo.

Nije naodmet spomenuti i to da je *Vitezović* bio uređivan od jedne strane, tj. Laszowskog, dok je nakladnik i tiskar bila druga osoba, tj. poduzeće C. Albrechta (Jos. Wittaseka, kasnije Maravić i Dečak). U pogledu *Glasnika heraldike* jedno i drugo je bilo u domeni Duišina, a tiskaru je birao urednik po vlastitom nahođenju.

Realno gledajući, i *Vitezović* i *Glasnik heraldike* kao mjesečnici nisu imali šanse za svoj opstanak. Stoga je već iznenađujuće što su oba časopisa ipak izdržala po dva godišta. Jer karakter i namjena tih časopisa pokrivala je i ujedno zanimala relativno uzak krug stručnjaka i onih institucija koje su imale doticaja s pomoćnim povijesnim znanostima što su ih ovi časopisi propagirali. Možemo reći i to, da je ipak bilo preuzetno i od jednog i od drugog časopisa i njihovih urednika, što su odlučili biti mjesečnicima, a ne primjerice polugodišnjacima ili godišnjacima. Vjerujemo da bi tako dulje djelovali na historiografskom polju. A to

isto polje također nije imalo mjesečnika, već je bilo svega nekoliko časopisa - povijesnih, arheoloških, etnoloških, književnih itd. - na čijim su se stranicama publicirali historiografski radovi. I iza tih časopisa redovno su stajala strukovna društva ili državne institucije. Naime, ni kudikamo veće historiografije od naše hrvatske, teško da bi mogle opsluživati, ponajprije autorima i stručnjacima (ne i temama - njih ima pregršt), jedan mjesečnik posvećen heraldici, genealogiji, sfragistici i biografiji.

U prilogu ovoga rada donosimo i bibliografiju navedenih časopisa, jer su do sada oni bili tek djelomično bibliografski opisani.⁴⁶ Stoga smo odlučili u ovome radu priložiti njihovu potpunu bibliografiju.

Umjesto zaključka: hrvatska heraldička periodika danas

Heraldički radovi danas se kod nas publiciraju u monografijama, različitim znanstvenim i popularnim časopisima, a nedavno je pokrenuta jedna periodika koja je u potpunosti specijalizirana za heraldiku. Naime, radi se o glasniku Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva u Zagrebu, pod nazivom *Grb i zastava*, koji uređuje Željko Heimer. Taj glasnik svojom koncepcijom i sadržajem, ali i nakanom, ima poveznica s Duišinovim *Glasnikom heraldike*.

Od ostalih časopisa spomenimo da se pojedine heraldičke teme mogu pronaći u nedavno pokrenutom *Rodoslovlju - časopisu za genealoge*, kojeg uređuje Mladen Paver, a nakladnik mu je Hrvatsko rodoslovno društvo Pavao Ritter Vitezoviću Zagrebu, potom u periodikama hrvatskih državnih arhiva (*Arhivski vjesnik* i dr.) i muzeja (npr. *Senjski zbornik - prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu*), te raznorodnim periodikama Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, te društveno-humanističkih fakulteta i zavoda (npr. *Povijesni prilozi, Atti - Centro di ricerche storiche*) i, dakako, različitim regionalnim zbornicima (*Krčki zbornik* itd.).

Stoga je za očekivati da se u dogledno vrijeme pokrene hrvatski znanstveni časopis specijaliziran za pomoćne povijesne znanosti, pa slijedom toga i one discipline koje su bile predmetom interesa *Vitezovića - časopisa za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku* te *Glasnika heraldike - časopisa za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje*.

⁴⁶ Usp. *Bibliografija rasprava i članaka* (IV. Historija), ur. Mate Ujević, sv. 8-11, Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1965-1973; Građa za bibliografiju jugoslavenske periodike. *Anal. Leksikografskog zavoda FNRJ*, sv. 2, ur. Mate Ujević, Zagreb 1955, 74; 344.

PRILOG I:
Bibliografija časopisa *Vitezović*

***Vitezović – mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku*, (ur. Emilij LASZOWSKI), Zagreb: Tiskara C. Albrecht (J. Wittasek, II. god. Maravić i Dečak), god. I. (1903-1904) br. 1, br. 2, br. 3, br. 4, br. 5, br. 6, br. 7, br. 8, br. 9, br. 10, br. 11-12; god. II. (1905) br. 1, br. 2 i 3. (*Hrvatski bibliofil*, god. I, br. 1, br. 2-3).**

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 1, Zagreb, srpanj 1903, str. 1-16.

Sadržaj:

Uredništvo, Pristup, 1-4.

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. – 1827.), 4-8.

LASZOWSKI, Emilij, Grb i rodoslovje plemenitih Rittersa Vitezovića, 8-10.

BARLÈ, Janko, Prinost rodoslovju porodice Hasanović-Ergeljski de Gora, 10-11.

BUČAR, Franjo, Pečati Antuna Dalmatina i Stjepana Istrijanina Konzula, 11-12.

LASZOWSKI, Emilij, Grb grada Petrovaradina, 12-13.

Kronika: Društvo palestinskih hodočasnika biskupije briksenske, 13-14.

Književnost - Djela o hrvatskom plemstvu: I. Dr. Ivan pl. Bojničić Kninski

Popis plemića proglašanih na saboru kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije g. 1557.- 1848. Zagreb 1896. 8°. str. I-XVI, 1-44. i I-XXXII, 14; II.

Emilij Laszowski. Matica plemstva županije požeške, srijemske i virovičke. 1745. - 1902. Zagreb 1903. 8°. str. I-XVI, 1-100, 14-15; III.

Friedrich Heyer von Rosenfeld. Wappenbuch des Königreich's Dalmatien. Nürnberg 1873. 4°. Str. 1-140. Tabla 1-76. (J. Siebmacher's grosses und allgemeines

Wappenbuch: IV. Band. III. Abtheilung.), 15; IV. Dr. Ivan von Bojničić, Der Adel von Kroatien und Slavonien, Nürnberg 1899. 4°. Str. 1-250. Tabla

1-176. - J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen

und historisch-genealogischen Erläuterung. IV. Band XIII. Abtheilung, 15.

Upiti: Upit 1 Grof Ivan Drašković, 15; Upit 2 God. 1673. 29. januara, 15;

Upit 3 Marković, 15; Upit 4 O porodicama Grgotić i Diminić, 15; Upit 5

Grof Aleksandar Erdödy, 16; Upit 6 Porodica Sobović, 16; Upit 7 Porodica

Radotić, 16; Upit 8 Turić, 16; Upit 9 Friderik Schneider, 16; Upit 10 Grof

Artur Nugent, 16; Upit 11 Balšić, 16; Upit 12 Kojoj porodici XVI. i XVII.

vijeka pripadaju sljedeći grbovi, 16; Upit 13 Porodica Ritter, 16; Upit 14

Pukovnik Franjo i Gjuro Holjevac, 16.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 2, Zagreb, kolovoz 1903, str. 17-32.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 17-24.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Bogović; Djuriešić Brikenheldski; Gall; Gonan; Jerković, 24-27.

PRERADOVIĆ, Dušan, Obitelji imena Preradović, 27-29.

HORVAT, Rudolf, Bećir aga Harmudijević, 29-30.

LASZOWSKI, Emilij, Prilog k rodoslovju knezova Krbavskih, 30.

Književnost - Djela o hrvatskom plemstvu: *I. Nagy Iván, Magyarországi családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, Pest 1857. - 1868. Svezak I-XII 8° i jedan sv. supplementa, 31; *II. Géza Csergheő de N. Tacskánd. Der Ungarische Adel. Nürnberg 1885. do 1893. Strana 1-742. Tabla I-504. 4° (J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch... IV. Band XV. Abth.), 31; *III. Géza Csergheő und Josef von Csoma. Der Adel von Ungarn. (Supplementband). Nürnberg 1894. Str. 1-150. Tabla 1-102. (J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch ... IV. Band XV. Abth.), 31; *IV. Dudás Gyula. A bácskai nemes családok. Zombor 1893, 31; V. Lendvai Miklós. Temes vármegye nemes családjai. Kiadja a Délmagyarországi történelmi és régészeti muzeum társulat. Budapest 1896. - 1899. Sv. I. II. 4°, 31; *VI. Kőszeghi Sándor. Nemes családok Pestvármegyében. Budapest 1899. Str. 1 do 450. 8°, 31.****

Upiti: Upit 15 Porodica imena Preradović, 31.

Odgovori: LASZOWSKI, Emilij, Odgovor na Upit 10, 32.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 3, Zagreb, rujan 1903, str. 33-48.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 33-39.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Jagić; Jurjević; Karger; Karlavaris; 40-41.

PRERADOVIĆ, Dušan, Obitelji imena Preradović [Svršetak], 42-44.

LASZOWSKI, Emilij, Porijeklo porodice Skalić-Škrlac, 44-46.

Kronika (za mjesec julij 1903): Imenovanja; Odlikovanja; Potvrda plemstava; Umrli, 46.

Književnost: *VII. Dr. Illéssy János és Pettkó Béla. A Királyi Könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség czim, czimer, előnév és honosság adományozásoknak 1527. - 1867. Budapest 1895. 8°. strana 288, 46-47.*

Upiti: Upit 16 Porodica Vrbanic (Verbanich), 47; Upit 17 Josipa pl. Supanich (Suppanich) de Siebeneg, 47.

Odgovori: LASZOWSKI, Emilij, Odgovor na Upit 15, 47-48; F. I., Smičičklas, Dvjestogodišnjica oslobođenja Slavonije. Zagreb 1891, 48.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 4, Zagreb, listopad 1903, str. 49-64.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 49-54.
LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Franetić; Jajčaj (Jaichai); Kobe; Kobeković; Koprivnjak; Krvarić (Kerwarych) Rovišćanski (de Royche); Ladomer Brizindvorski; Radičević; Stepanić; Šipušić, 54-58.
LASZOWSKI, Emilij, Rodoslovni podaci o plemićkim porodicama župe lipničke u XVII. vijeku. Izvaci iz župnih matica, 58-64.
Kronika (za mjesec august 1903): Odlikovanja; Imenovanja; Umrli; Strani rodovi, 64.
Upiti: Upit 18 God. 1655. podijeli kralj Ferdinand III. braći Bartolu, Fridriku i Ivi Antunu de Federigiis rodom iz Ifrutia (Trident) ... plemstvo, 64;
Upit 19. Porodica Šušić (Susich, Sussich), 64.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 5, Zagreb, studeni 1903, str. 65-80.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 65-75.
LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Lukinić; Petreković; Supanić; Koczeth; 76-79.
BARLÈ, Janko, Plemićke obitelji u župi Tuhelj, 79.
Kronika: Odlikovanja; Imenovanje; 80.
Odgovori: LASZOWSKI, Emilij, Odgovor na Upit 17, 80.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 6, Zagreb, prosinac 1903, str. 81-96.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 81-91.
LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Pojatić; Stepanić; Zdunić, 91-94.
HALPER SIGETSKI, Vladimir pl., Zasluge Vranyczanya za kralja i dom, 94-95.
LASZOWSKI, Emilij, Neke hrvatske plemićke porodice u Italiji, 96.
Upiti: Upit br. 20 Betović, 96.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 7, Zagreb, siječanj 1904, str. 97-112.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 97-102.
LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Brajković; Demelli; Gjurinović; Koprivnjak; Makay; Mikšić, 103-107.
LASZOWSKI, Emilij, Hrvatski "Ex libris": Exlibris kr. hrvat. slavons. Dalm. zem. arkiva, 108-111.

Kronika: Umrli mjeseca novembra i decembra 1903; Promjena imena, 111.
Književnost: Češko, moravsko i šlesko plemstvo, 111; Galičko plemstvo, 111; Poziv na predbrojbu, 112.
Odgovori: PRAUNSPERGER, Milan, Odgovor na Upit 20, 112.
Upiti: Upit 21. Grb iz pisama plemenite turopoljske porodice Puceković u Kuću br. 5, 112.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 8, Zagreb, veljača 1904, str. 113-128.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 113-115.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Mikšić; Musinić; Vračević; Radinčić Bosanski; Ručić, 116-121.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatski "Ex libris": Exlibris braće Alagović; Exlibris Dr. Ivana pl. Bojničića-Kninskoga; 122-124.

Kronika: Previšnja potvrda; Odlikovanja; Umrli, 124.

Sitnice: LASZOWSKI, Emilij, Prilog povijesti hrvatskog plemena Čudome-rića; Grob Hrvata u Dillingenu god. 1635; Plemići vlastela u području grada Bosiljeva oko g. 1676; Krštenje Turčina u župi lipničkoj god. 1699; Ple- mićke porodice u Zadru god. 1793; Bilješke za biografiju pučkog pisca Pe- tra Bučara, 125-126.

Književnost: Komornički almanak; Vjesnik hrvat. arheološkoga društva (pregled izabranih radova prvih 14 godišta), 126-128.

Upiti: Upit 22 Dymitrowicz; Upit br. 23 Porodića Mićan (Brno, Moravska), 128.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 9, Zagreb, ožujak 1904, str. 129-144.

Sadržaj:

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Nastavak], 129-134.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Bahorić; Barabaš; Celić; Deve- rić; Franetić; Horvat; Hreljac inače Petričević Barletski i Radinavski; Juri- nić; Klafurić; Kovačić; Petričević; Trupčević; Valičević inače Celić, 134-140.

Rodoslovje grofova Vojkffy, 140-141.

Književnost: Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog ar- kiva (pregled izabranih radova prvih 5 godišta); Plemstvo grofovije Gorice i Gradiške; Rodoslovni godišnjak plemenitih austrijskih porodica, 140-144.

Sitnice: LASZOWSKI, Emilij, Pristojbe za proglašenje plemićkog lista na hrvatskom saboru u XVII. vijeku; Tri nadgrobna napisa; Prilog krivotvore- nju plemićkih listova, 144.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 10, Zagreb, travanj 1904, str. 145-160.

Sadržaj:

Na uvaženje! (Nakladnik i uredništvo "Vitezovića"), 145.

DEŽELIĆ, Velimir, Maksimilijan Vrhovac (1752. - 1827.) [Svršetak], 146-150.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Cvetković; Domitrović; Hervačić; Ištvanić; Jurilović; Krilčić; Slovenčić; Trumbetaš, 150-153.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatski "Ex libris": Ex libris grofa Nikole Zrinskoga, 153-156.

LASZOWSKI, Emilij, Posljednji popis plemića Zagrebačke županije, 156-158.

Književnost: Mirko Breyer. Prilozi k starijoj književnoj i kulturnoj povjesti hrvatskoj. Zagreb 1904. 8°, 203 str.; Die Siegel des Adels der Wettiner Lande bis zum Jahre 1500; Vjestnik kr. zem. arkiva, god. VI. sv. I. i II; 158-160.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. I, br. 11 i 12, Zagreb, lipanj 1904, str. 161-185.

Sadržaj:

LASZOWSKI, Emilij, Posljednji popis plemića Zagrebačke županije [svršetak], 161-168.

LASZOWSKI, Emilij, Daniel Babok Vukšinački, 168-170.

HORVAT, Karlo, Porodica Zakmardi Diankovečki, 170-172.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Berković; Holjevac; Klinović; Krajačić; Kramarić Šćitarjevački; Kušević Pleški; Pogledić Korilovečki ili Vrbanečki; Puceković; Sever; Stepanić; Šivković, 172-178.

VULETIĆ-VUKASOVIĆ, Vid, Dva grba: I. Grb bosanskoga postanka u Korčuli (u Dalmaciji); II. Grb obitelji Lesića (Lessio) u Korčuli (u Dalmaciji), 178-180.

Sitnice: VULETIĆ-VUKASOVIĆ, Vid, Slika fra Luke Kačića, 180; LASZOWSKI, Emilij, Prilog rodopisu porodice Skalić-Škrlec, 181; Krštenje Turaka u župi Bribirskoj, 181; Službeni prijepis grobnog napisa Ane Deshazy sastavljen god. 1678, 181.

Odgovori: Odgovor na Upit 14, 181.

Kazalo, 182-184.

Sadržaj, [185]

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. II, br. 1, Zagreb, ožujak 1905, str. 1-16.

[Sadržaj:]

Uredništvo: Pristup, 1.

LASZOWSKI, Emilij, Pavao Ritter-Vitezović kao heraldik i genealog, 2-7 (na str. 3 Proglas Pavla Rittera-Vitezovića od god. 1696).

DEŽELIĆ, Velimir, O hrvatskom biografskom leksikonu, 7-12.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Gudić; Kokotović; Kramarić; Kušević; Makar Makarski; Obsetić; Salaić; Šatvar od Svete Jelene Koruške, 12-14.

Književnost: Medgyesi Somogyi Szigmond, Magyarország főispánjaink története 1000. - 1903. Budapest 1902, 14; Emilij Laszowski, Povjesni spomenici plem. općine Turopolja. Svezak I. god. 1225. - 1466. Zagreb 1904, 15; Vjesnik kr. hrv.-slav.-dalm.-zem. arhiva, sv. 3 i 4 VI. godišta, 15.

Sitnice: Slika Simona [Šimuna] Bratulića i Martina Borkovića, biskupa zagrebačkih, 15.

Upiti: Upit 24 Servaci (Szervatzy); Upit br. 25 Benko; Upit br. 26 Portreti (traže se portreti brojnih osoba); Upit br. 27 Balen; Upit br. 28 Prelić, 15-16.

Hrvatski bibliofil - mjesečnik za bibliotečnu i bibliografsku nauku, god. I, br. 1, Zagreb, ožujak 1905, str. 1-16.

[Sadržaj:]

Urednik: Pristup, 1-2.

DEŽELIĆ, Velimir, Novoselska tiskara u Zagrebu, 2-9.

BREYER, Mirko, O krivim i patvorenim hrvatskim tiskarskim mjestima, 9-10.

ŠURMIN, Đuro, Instrukcije za tiskare u 1845. godini, 11-12.

Dvie glagolske inkunabule, 12-13 (na str. 13 Misal glagolski od 1483. i Brevijar hrvatski od 1493).

Pamflet proti banu Gjulaju, 14-16.

Književnost: Fumagali G. Lexicon typographicum Italiae, Dictionaire géographique d'Italie pour servir à l'Histoire de l'imprimerie dans ce pays. Florence, Leo S. Olschki 1905. 8° XLVII. + 587, 16.

Vitezović - mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku, god. II, br. 2 i 3, Zagreb, srpanj 1905, str. 17-40.

[Sadržaj:]

BARLÈ, Janko, Josip Juraj Strossmayer, 17-21.

DEŽELIĆ, Velimir, O hrvatskom biografskom leksikonu [Svršetak], 21-22.

LASZOWSKI, Emilij, Hrvatsko plemstvo: Tri iskrivljene plemićke povelje; Hervoy; Puczak; Saur; Zidanić, 22-26.

LASZOWSKI, Emilij, Rod Ratkaja Velikotaborskih, 26-31.

LASZOWSKI, Emilij, Plemićke povelje (I. Plemićka povelja za porodicu Josipović g. 1765. 8. oktobra), 31-34.

Književnost: Vjesnik kr. zem. arhiva, 1. sv. 1905; Ruski portreti XVIII. i XIX. vijeka; Hugo Gerard Ströhl: Städte Wappen von Österreich-Ungarn, 35-38.

Sitnice: Nekoliko vijesti o zadnjim danima posljednjega Zrinskoga, 38-40.

Hrvatski bibliofil - mjesečnik za bibliotečnu i bibliografsku nauku, god. I, br. 2 i 3, Zagreb, srpanj 1905, str. 17-40.

[Sadržaj:]

DEŽELIĆ, Velimir, Novoselska tiskara u Zagrebu [Svršetak], 17-25.

DEŽELIĆ, Velimir, Hrvatski bibliofili XVIII. vieka, 25-28.

DEŽELIĆ, Velimir, O nekim starim, nepoznatim, hrvatskim knjigama, 29-32.

BREYER, Mirko, Stare igraće karte sa hrvatskim tipovima, 32-33.

DEŽELIĆ, Velimir, Novi primjerak "Postile" Antuna Vramca, 34-38.

LASZOWSKI, Emilij, Slike Kuripešićeva putopisa, 38-40.

Književnost: Slovenska bibliografija. Sastavil dr. Franc Simonić, kustos c. kr. sveučilišne knjižnice na Dunaju. Izdala in založila "Slovenska Matica". V Ljubljani 1903. Natisnila tiskarna J. Blasnika naslednikov. I. del. Knjige 1550. - 1900. Snopič II, 40.

Upiti: PRERADOVIĆ, Dušan, Upit 1. (Officium Rakoczianum); DUKAT, Vladoje, Upit br. 2 (Prvi Temelyi Diachkoga Jezika za Pochetnike), 40.

PRILOG II:

Bibliografija *Glasnika heraldike*

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, (ur. Antun Viktor DUIŠIN), Zagreb: Konsorcij "Heraldičkog Zavoda", god. I. (1937), br. 1, 2, 3, 4, god. II. (1938), br. 1-2, posebni broj, br. 3-4, br. 5-6-7-8.

Glasnik heraldike, god. I, br. 1, Zagreb, 5. rujna 1937, str. 1-16.

[Sadržaj:]

Zašto pokrećemo "Glasnik heraldike", 1.

Tražimo podatke i grbove ovih obitelji, 2.

Da li znate što o plemstvu, 2.

DUIŠIN, Viktor Antun, Jedna osebujna povelja, 3.

Nova adresa *Heraldičkog zbornika*, 3.

DUIŠIN, Viktor Antun, Dalmatinski plemić suprug vladajuće kraljice, 4-5.

DUIŠIN, Viktor Antun, Jesu li Dominis Gospodnetić?, 5.

Koliko stoji uvrštenje u *Zbornik?*, 5.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Nekoliko riječi o heraldici, 6.

Upozorenje, 6.

Plemići kao seljaci, obrtnici i radnici, 7.

Opaska, 7.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Rodoslovlje obitelji Praunspurger. Herald-
ička rijetkost, 8-9.

Rodoslovlja, 9.

Trebamo grbove ovih plemića, 9-10.

Iz uredništva *Heraldičkog zbornika* (Izlaženje *Zbornika*; Zahvale *Heraldič-
kog zbornika*; Važna upozorenja - podaci; Slike grbova u bojama; Pomoćni
suradnici; Naše daljnje namjere; Zbornik slovenskog plemstva; Zbornik be-
gova; Plemići s istim prezimenima; Narudžbenica; Specijalna narudžbenica
obiteljskog grba u djelu; Način plaćanja; Naručite grb vaše pl. obitelji!; Gr-
bovi neplemića; Vrela), 11-16.

*Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier
héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique*, god. I, br.
2, Zagreb, 1. listopada 1937, str. 1-16.

Sadržaj:

DUIŠIN, Viktor Antun, Introduction, 1-2.

Iz uredništva, 2.

Kavanagh barun Ballyane - hrvatski plemići, koji su u rodstvu sa svim kra-
ljevskim kućama Europe uključivo i kućom Karađorđević, 3-4.

(don Ante DELALLE?) Kako su naši Kreljutići reč. Dall' Ale mogli postati
vojvode od Somerseta, 4.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Nekoliko riječi o heraldici [Nastavak], 5-6.

Vlastela, patriciji, plemena i plemići, 6.

DUIŠIN, Viktor Antun (ur.), Malo o grbovima, 7.

Rodoslovlje obitelji grofova Keglević (od hrv. plemena Perkli, gospodari
grada Keglja na Zrmanji u Dalmaciji), 8-9.

Plemići u arhivu križevačke županije (Kalnički), 10-11.

Kronika: Vjenčanje; Umrli; Za suradnju, 11.

Upiti i odgovori: Upit 1 R. S. Zagreb; Upit 2 M. C. Split; Upit 3 N. B. Zag-
reb; Odgovor na upit 1; Odgovor na upit 2; Odgovor na upit 3, 12-13.

Tražimo podatke i grbove ovih obitelji [Nastavak], 13-14.

Iz uredništva *Heraldičkog zbornika* (Promjena u uredništvu; Zahvale *Heral-
dičkog zbornika*; Grbovi u bojama; Izlaženje *Zbornika hrvatskog plemstva*;
Podaci; Heraldičko društvo /novi suradnik; Zbornik begova/; Vrela; Pret-
plata; Povjerenik), 15-16.

*Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier
héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique*, god. I, br.
3, Zagreb, 1. studeni 1937, str. 1-16.

Sadržaj:

La Rédaction, Remerciements, 1.

Na znanje, 1.

Mali oglas (Konverzacija; Vlastelinstvo; Tajnicu, Vrela), 2.

DUIŠIN, Viktor Antun, Stara hrvatska plemena (1. Borić, 2. Černota, 3. Čubranić, 4. Čudomirić, 5. Gjivić, 6. Gušić, 7. Humljani, 8. Jamometić ili Jamometović, 9. Kačić, 10. Karinjani - Lapćani, 11. Klokočki), 3-6.

DUIŠIN, Viktor Antun, Plemići iseljenici. Povodom iseljeničkog tjedna (28 o. mj.), 6-7.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Nekoliko riječi o heraldici [Nastavak], 8.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Prinos Aleksandra grofa Kulmera heraldici (rubrika: Galerija zaslužnih hrvatskih plemića), 9.

Upiti i odgovori: Upit 4. S. pl. N. Split; Upit 5. K. v. M. Wien; Upit 6. F. M. Dubrovnik; DUIŠIN, Viktor Antun, Odgovor na upit 4, Odgovor na upit 5, Odgovor na upit 6, 10.

BENKO GRADO, Artur (= Artur barun Benko Bojnički), Le Comte Antoine Vrantchitch, 11-12.

Kronika plemstva: Vjenčanje; Odlikovani; Umrli; Ugledni strani gosti, 12.

DUIŠIN, Viktor Antun, Development of the Croatian nobility (I. Historical sketch as an introduction; II. Origin of the Croatian nobility), 13-14.

Iz uredništva *Heraldičkog zbornika* (Suradnici; Nadzorni odbor; Štampanje *Zbornika hrvatskog plemstva*; Povišenje pretplate i cijena; Na uvažanje!), 15.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, god. I, br. 4, Zagreb, 1. prosinca 1937, str. 1-16.

Sadržaj:

Plemići zagrebačke županije (Posljednji popis plemića zagrebačke županije iz godine 1851), 1-2.

DUIŠIN, Viktor Antun, Postanak i razvitak plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Dubrovniku i Kotoru (I. Plemensko plemstvo, II. Plutokratsko plemstvo, III. Feudalno plemstvo - 1. Praplemstvo 2. Donacionalno plemstvo 3. Plemstvo po grbovnici; Naslovi plemstva), 3-5.

Kronika plemstva: Vjenčanja; Umrli; Promaknuća; 5-6.

O'Niellova crvena ruka - česti heraldički motiv irskih grbova, 6.

Dr. D., Vergessene Gräber österreichischer Adeliger in Karlovac, 7. i 9.

DUIŠIN, Viktor Antun, Stara hrvatska plemena (12. Plemena oko Kupe i Korane - Gorički, Bosiljevačko pleme, Dobransko pleme, Hrapavačko pleme, Husičko pleme, Hutinjsko pleme, Koranjsko pleme, Orlansko pleme, Otočko pleme, Stenjičnjačko pleme, Stojmiričko pleme, Strelačko pleme, Švaračko pleme, Vladihovičko i Ladihovičko pleme, Zlatsko ili Slačko pleme), 8-9.

Vrela za *Zbornik plemstva*, 9.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Nekoliko riječi o heraldici [Nastavak], 10.

DUIŠIN, Viktor Antun, Development of the Croatian nobility (Conclusion), 11-12.

Upiti i odgovori: Upit br. 7 dr. B. B. K.; Upit br. 8 B. Z. Zagreb; Upit br. 9 I. H. Koprivnica; DUIŠIN, Viktor Antun, Odgovor na upit 7; Odgovor na upit 8; Odgovor na upit 9, 13-14.

Iz uredništva *Heraldičkog zbornika* (Zahvale *Heraldičkog Zbornika*; Primili smo; Važno!; Sve update), 15.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, god. II, br. 1-2, Zagreb, siječanj – veljača 1938, str. 1-32.

Sadržaj:

DUIŠIN, Viktor Antun, Svrha "Glasnika heraldike", 3-4.

PRAUNSPERGER, Milan, Über dem Zusammenhang zwischen der Heraldik und Waffenkunde in der kroatischen Geschichte, 5-6.

FRAUENHEIM, Stjepan S., Kako nastaju heraldički falzifikati, 7-10.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Naš prilog za grb grada Banjaluke, 11.

Kronika plemstva: Rođendan; Vjenčanja; Promaknuća; 11-12.

Vrela za *Zbornik plemstva*, 12.

RAGUSINUS (?), Plemstva Rugjera J. Boškovića, 13-14.

DELALLE, Ante, Nekoliko novih podataka o obitelji Dalle Ale, 14-15.

DUIŠIN, Viktor Antun, Stara hrvatska plemena ([12] Klokočki, 13. Kršelci, 14. Krstić, 15. Kukar, 16. Lagodušić, 17. Lisničić, 18. Ljubibratić, 19. Lučić /Lucii ili Lutii/, 20. Mirković, 21. Miroslavić, 22. Mogorović, 23. Nadažd, 24. Nebljus, 25. Obaljević, 26. Osl), 16-18.

Pleme Miroslavić, 19-21.

Grb plemena Miroslavić (Popis obitelji plemena Miroslavić), 21-25.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Heraldika. Nekoliko riječi o heraldici [Nastavak: grafičko tumačenje heraldike i heraldički rječnik], 26-29.

Upiti i odgovori: Upit br. 10, 11, 12, Don N. B. uz P.; Upit br. 13; Odgovor 10; Odgovor 11. (I. Sv. vojnički jeruzalemski red Sv. Groba, II. Red Krista, III. Zlatni red sv. Silvestra, IV. Red sv. Grgura Velikog, V. Pijev red); Odgovor 12; Odgovor br. 13, 30-31.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, god. II, posebni broj, Zagreb, 15. lipnja 1938, str. 1-4.

[Sadržaj]:

Posebni broj, 1.

Važna obavijest, 1-2.

Narudžbenica [za *Zbornik plemstva*], 3.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja / Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, god. II, br. 3-4, Zagreb, mart - april 1938, str. 1-24.

Sadržaj:

Preporučamo: "Tko je tko - Slaveni u američkim maticama"; "Kobilici, Južni Kobiličani, Turopoljci" od Stjepana pl. Delića Dubičkog; "Prčanj" - don Niko Luković, 2.

DUIŠIN, Viktor Antun, Ilirski grbovnik Rubčića ili Korjenić-Neorića, 3-8.

Preporučamo: "Kotor pod mletačkom Republikom 1420-1797" od dr. Antuna St. Dabinovića; *Zbornik plemstva*; 8.

Plemićka povelja podijeljena na hrv. jeziku [porodici Frigan], 9-11.

BRLIĆ, Ante Eugen, Stare kronike kao genealoška vrela, 11.

DUIŠIN, Viktor Antun, Stara hrvatska plemena ([27] Rajčić, [28] Dražević), 12-13.

DUIŠIN, Viktor Antun (prir.), Heraldika [Nekoliko riječi o heraldici - ispravci], 13.

Kronika plemstva: Odlikovanje; Ispravak; Jubilej; Imenovanje senatora; Vjenčanje; Umrli, 14-15.

Plemstvo porodice Ilić (Illich), 15.

PERKOVIĆ, Kažimir, Vrana i knezovi Borelli Vranski, 16-19.

Upiti i odgovori: Upit br. I/14; Upit II/15; Upit III/16 Conte G., Dubrovnik; DUIŠIN, Viktor Antun, Odgovor na upit I; Odgovor na upit II; Odgovor na upit III; 19-20.

Pleme Miroslavić (popis porodica - nastavak, dopune i popravci pogrešaka u br. 1-2), 21-23.

Glasnik heraldike: grboslovlja, rodoslovlja, životopisa i pečatoslovlja/Courrier héraldique: blasonique, généalogique, biographique et sphragistique, god. II, br. 5-6-7-8, Zagreb, 21. XII. 1938, str. 1-40.

Sadržaj:

Glasnik heraldike, 1 i 40.

Suradnici *Zbornika plemstva*, 2.

Kritika o *Zborniku plemstva*, 2.

Plemićke porodice pod slovom "K" koje dolaze u *Zborniku plemstva*, 3-4.

La nobilità della Brazza, 5-8.

Kronika plemstva: Vjenčanje; Umrli, 8-9.

Plemstvo porodica Bašić I. i II., 10.

DUIŠIN, Viktor Antun, Plemstvo i povijest/knezovi - conti Šoić-Mirilović od bosanskih knezova Mirilovića, 11-15 (na str. 12-13 rodoslovlje knezova - conti Šoić-Mirilović od dolaska u Imotski, 2. VIII. 1717. do danas).

DUIŠIN, Viktor Antun, Ilirski grbovnik Rubčića ili Korjenić-Neorića [Nastavak], 16-20.

DUIŠIN, Viktor Antun, Hrvatski heraldičari i genealozi, 21-22.

DUIŠIN, Viktor Antun, Staro bosansko plemstvo, 23-24.

DUIŠIN, Viktor Antun, Plemstvo i biografija porodice Krajač (Uvod, I. Plemstvo, II. Biografije), 25-35 (na str. 28-29 rodoslovlje plemenite porodice Krajač).

Preporučamo: "Tko je tko - Slaveni u američkim maticama", 35.

Upiti i odgovori: Upit br. 17 J. M. Sušak; Upit br. 18 F. D. Ljubljana; Upit br. 19 Feministkinja, Zagreb; Odgovor 17; Odgovor 18; Odgovor 19, 36.

DUIŠIN, Viktor Antun, Stara hrvatska plemena ([32] Pleme Peć; [33] Podgorska plemena - I. Cvetkovići, [34] Poletčić ili Polečić, [35] Pleme Puk, [36] Pleme Stupić, [37] Pleme Svačić), 37-39.

Novi uvjeti za opširno uvrštenje u *Zborniku plemstva*, 39.

Zbornik plemstva, II. svezak I. knjiga, 40.

Summary

CROATIAN HERALDIC PERIODICALS: *VITEZOVIĆ AND GLASNIK HERALDIKE (HERALDRY BULLETIN)*

The article deals with two specialised heraldry reviews, only ever existing in Croatia, pointing out their importance for the development of heraldry, but also for the development of other auxiliary historical sciences in Croatia. One of them is *Vitezović*, a review for genealogy, biography, heraldry, and sfragistics, and another one is *Glasnik heraldike (Heraldry bulletin)*, a review for heraldry, genealogy, biography, and sfragistics. Both of them were being published in Zagreb monthly, but not regularly, and only during two years (*Vitezović* I/1903-1904, II/1905, *Glasnik heraldike* I/1937, II/1938). Publisher and editor of the first one was Emilij Laszowski (1868-1949), and of the another one Antun Viktor Duišin (1898-1963). Since in the last year of its publishing *Vitezović* was related to *Hrvatski bibliofil (Croatian Bibliophil)*, edited by Velimir Deželić Older, basic information are given on that review too.

Key words: *Vitezović, Glasnik heraldike (Heraldry bulletin), heraldry, coat of arms, grant of arms, genealogy, sfragistics, bibliography, periodicals, Croatia, Emilij Laszowski, Viktor Antun Duišin, Hrvatski bibliofil (Croatian Bibliophil), Velimir Deželić Older*

Translated by Rajka Bućin